

*Załącznik do uchwały
Nr XXV/192/2001
z dnia 8 lutego 2001 r.*

**STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO
GMINY**

KOMARÓWKA PODLASKA

KOMARÓWKA

PODLASKA

CENTRUM INTEGRACJI OBSZARÓW WIEJSKICH

Z UNIĄ EUROPEJSKĄ

LUBLIN UL. RYNEK 2

KOMARÓWKA PODLASKA - LUBLIN 2000

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	3
2. HISTORIA PRAC NAD STRATEGIĄ ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO GMINY KOMARÓWKA PODLASKA	5
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY KOMARÓWKA PODLASKA	6
4. KRÓTKA HISTORIA GMINY KOMARÓWKA PODLASKA.....	8
5. OCHRONA ŚRODOWISKA W GMINIE KOMARÓWKA PODLASKA	9
6. LUDNOŚĆ ZAMIESZKUJĄCA W GMINIE KOMARÓWKA PODLASKA.....	16
7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA	21
7.1. UKŁAD DROGOWO - KOMUNIKACYJNY	21
7.2. GAZYFIKACJA	22
7.3. TELEKOMUNIKACJA.....	23
7.4. ENERGIA ELEKTRYCZNA	24
7.5. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA.....	24
7.6. BUDOWNICTWO I MIESZKALNICTWO	26
8. RYNEK PRACY	27
8.1. POZAROLNICZY RYNEK PRACY	27
8.2. BEZROBOCIE.....	28
8.3. ROLNICZY RYNEK PRACY	29
9. SEKTOR ROLNY W GOSPODARCE GMINY	30
9.1. STRUKTURA OBSZAROWA GOSPODARSTW	32
9.2. STRUKTURA PRODUKCJI ROLNEJ W GMINIE KOMARÓWKA PODLASKA..	33
9.3. POZIOM WYPOSAŻENIA GOSPODARSTW ROLNYCH.....	35
9.4. ORGANIZACJA OBROTU TOWARAMI ROLNYMI.....	36
10. POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA GMINY.....	38
10.1. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI.....	40
11. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	42
11.1. SZKOLNICTWO I OŚWIATA	42
11.2. OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA	51
11.3. KULTURA, SPORT OCHRONA ZABYTKÓW	54
11.4. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA I BEZPIECZEŃSTWO	60
12. ANALIZA SWOT GMINY KOMARÓWKA PODLASKA	61
13. IDENTYFIKACJA POTRZEB GMINY KOMARÓWKA PODLASKA	63
14. CEL STRATEGICZNY, CELE OPERACYJNE, PROGRAMY WYKONAWCZE	65

1. WPROWADZENIE

Obecnie samorząd gminy w Komarówce Podlaskiej jako wspólnota samorządowa, stał się podstawową formą organizacyjną życia społeczno-gospodarczego. Na władzach spoczywa więc obowiązek sprawnego kierowania i organizowania lokalnego życia publicznego. Stały one wobec wielu tradycyjnych i całkiem nowych istotnych problemów wymagających skutecznego rozwiązania. Dlatego wymagają one podejścia strategicznego. Również stopniowe włączanie Polski do struktur Unii Europejskiej wymaga od decydentów gminy umiejętności zarządzania strategicznego, gdyż jest to jeden z podstawowych warunków sprawnego funkcjonowania w warunkach gospodarki rynkowej.

Zarządzanie strategiczne sprowadza się najogólniej rzecz biorąc do opracowania całościowej, kompleksowej koncepcji rozwoju gminy. Chodzi tu zwłaszcza o określenie długoletnich celów i zamierzeń rozwojowych gminy oraz podjęcia na tej podstawie konkretnych, spójnych działań, które mogą być wprowadzone stale modyfikowane, rozszerzane i uzupełniane, ale w dłuższej perspektywie winny zmierzać do realizacji wytyczonych celów strategicznych. W przypadku gminy Komarówka Podlaska podejmujemy tworzenie strategii swojego rozwoju - chodzi więc o odpowiedź na następujące pytania:
W jaki sposób skutecznie wykorzystywać szansę i przeciwdziałać zagrożeniom rozwojowym?

W jaki sposób stymulować procesy rozwoju lokalnej gospodarki, czyli co należy robić, aby stworzyć dogodne warunki dla lokalizowania na terenie gminy różnych nowych podmiotów gospodarczych, instytucji i organizacji?

W jaki sposób racjonalnie i efektywnie wykorzystywać zasoby własne gminy - chodzi tu o zasoby ludzkie, kapitałowe i materialne? Rozwiązywanie tych problemów przez władze samorządowe nie może mieć wyłącznie charakteru pasywnego, tj. polegać na likwidacji zaistniałych już „momentów krytycznych” (różnego rodzaju barier, dysproporcji itd.) i łagodzenia najdotkliwszych negatywnych skutków dla mieszkańców gminy. Musi mieć charakter aktywny tj. nastawiony na kreowanie pożądanej przyszłości gminy oraz optymalne wykorzystanie wszystkich potencjalnych podstaw jej rozwoju prowadzących zarówno do ilościowych jak i jakościowych zmian w przyszłości. Niezwykle ważnym, może nawet najistotniejszym z planów ożywienia gospodarczego gminy jest jej wielofunkcyjny rozwój. Natomiast restrukturyzacja i modernizacja rolnictwa w naszych warunkach oznacza głównie przekształcenie samego gospodarstwa rolnego oraz rozwój jego bliższego i dalszego otoczenia, w tym struktur rynkowych i poprawę zarządzania.

Potrzebę przekształceń strukturalnych w rolnictwie gminy powinniśmy traktować jako proces, którego celem nadrzędnym jest jego przystosowanie do nowych warunków ekonomicznych i rynkowych.

Jeżeli proces ten ma być zgodny z obecnie prowadzonymi rokowaniami akcesyjnymi do Unii Europejskiej, to Polska w niedalekiej perspektywie ma obowiązek przygotować:

Rejestr gospodarstw rolnych, w których powinny być zdefiniowane kryteria gospodarstwa rolnego, stopień powiązania go z rynkiem, włączenia go w system stosunków finansowych, takich jak: podatek VAT, rachunkowość rolna, ubezpieczenia;

Rejestr ludności rolniczej, w którym chodzi o zdefiniowanie kto jest rolnikiem i czy spełnia on kryteria uprawniające do korzystania z interwencyjnej pomocy na rozwój;

Rejestr zwierząt gospodarskich, w którym każda sztuka musi być ewidencjonowana w systemie komputerowym, podobnie jak obrót stadem.

Można w tym miejscu postawić pytanie: czy samorząd gminy Komarówka Podlaska jest w stanie sprostać wszystkim wymienionym zadaniom? Z całą pewnością nie, odpowiedzialność za restrukturyzację wsi i rolnictwa ponosi państwo, samorząd terytorialny powinien jednak te działania uwzględnić w programach strategicznego rozwoju gminy.

Obecnie nie można już posługiwać się tylko starymi, dobrze znanymi i z pewnością wygodnymi metodami, ponieważ nie zapewniają one prawdziwego sukcesu.

Fakt, że władze samorządowe gminy Komarówka Podlaska - mimo trudności zadania - podjęły działania na rzecz opracowania strategii rozwoju zasługuje na duże uznanie. Świadczy to, iż dostrzegają one konieczność stosowania nowoczesnych metod zarządzania oraz, że chcą być aktywnym promotorem rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji gospodarczej. Godnym szczególnego podkreślenia jest fakt, że nie zlecono tego zadania, jak to się zwykle dzieje - grupie ekspertów do samodzielnego wykonania. Strategia rozwoju gminy w Komarówce Podlaskiej rzeczywiście powstawała wspólnym wysiłkiem bardzo licznego zespołu złożonego z przedstawicieli Urzędu Gminy oraz miejscowych specjalistów. Dlatego dla „obserwatorów” z zewnątrz może sprawiać wrażenie za mało ambitnej, to jednak ze względu na swój rodowód ma dużo większe szanse na skuteczną realizację.

Przy opracowaniu Strategii Rozwoju Gminy Komarówka Podlaska, Zespół Planowania Strategicznego wykorzystał dane i informacje uzyskane w Urzędzie Gminy w Komarówce Podlaskiej oraz w innych instytucjach, takich jak : Powiatowy Urząd Pracy w Radzynie Podlaskim, WIOŚ w Lublinie, TP SA w Białej Podlaskiej.

Niniejsza strategia jest zgodna ze strategią rozwoju powiatu Radzyń Podlaski oraz ze strategią rozwoju województwa lubelskiego.

2. HISTORIA PRAC NAD STRATEGIĄ ROZWOJU SPOŁECZNO - GOSPODARCZEGO GMINY KOMARÓWKA PODLASKA

30.05.2000 r - podjęcie uchwały przez Radę Gminy o konieczności opracowania Strategii Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy Komarówka Podlaska.

02.06.2000 r - zawarcie Umowy pomiędzy Zarządem Gminy, a Centrum Integracji Obszarów Wiejskich z Unią Europejską w Lublinie na opracowanie Strategii Rozwoju Gminy.

02.06.2000 r. - powołanie przez Zarząd Gminy Zespołu Planowania Strategicznego w składzie : Stanisław Faluszewski — Wójt Gminy, Krzysztof Filipiuk, Wiktor Olszewski, Mirosław Zalewski, Zbigniew Wiszniewski, Marian Mirończuk, Tadeusz Magier, Andrzej Romaniuk, Jerzy Stefaniuk, Janusz Wołodko, Zdzisław Butrym, Andrzej Kowalczyk, Joanna Krupska, Henryk Korszeń, Jarosław Kubaczuk, Grzegorz Zając, Irena Welo, Andrzej Bylicki, Tomasz Patkowski, Mirosław Jaroszewski, Czesław Koroluk, Stanisław Golanko, Stanisław Romaniuk, Jan Jabłoński.

02.06.2000 r - wykład mgr Edmunda Popławskiego reprezentującego CIOW z UE nt. „ Koncepcje i założenia programowo - organizacyjne strategii rozwoju społeczno - gospodarczego gminy „ oraz „ Sposoby i metody analizy środowiska oraz definiowania celów strategicznych „

02.06.2000 r - wybór Pana Jerzego Stefaniuka na Przewodniczącego Zespołu Planowania Strategicznego oraz wyłonienie spośród członków Zespołu, Zespołów Ekspertów ds.: ochrony środowiska, demografii, infrastruktury technicznej, rozwoju gospodarczego i rynku pracy oraz infrastruktury społecznej.

02.06.2000 r. - **06.07.2000 r** - zbieranie przez Zespół Planowania Strategicznego danych niezbędnych do opracowania inwentaryzacji Gminy.

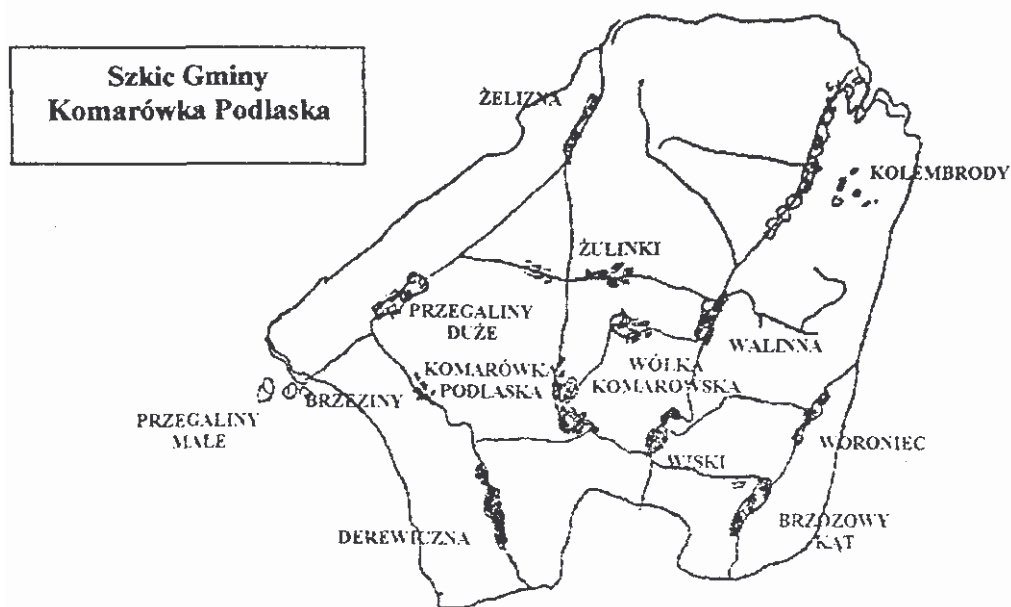
06.07.2000 r - warsztaty robocze z udziałem członków Zespołu Planowania Strategicznego na temat idei i metodologii analizy SWOT zorganizowane przez CIOW z UE pod przewodnictwem mgr Edmunda Popławskiego.

08.08.2000 r - opracowanie przez Zespół Planowania Strategicznego pod kierunkiem mgr Edmunda Popławskiego szczegółowej analizy SWOT oraz okonanie identyfikacji najważniejszych potrzeb w gminie Komarówka Podlaska.

04.09.2000 r - opracowanie celu strategicznego, celów operacyjnych oraz programów wykonawczych.

04.09.2000 r - zakończenie prac merytorycznych nad Strategią Rozwoju Społeczno - Gospodarczego Gminy Komarówka Podlaska

3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY KOMARÓWKA PODLASKA

Gmina Komarówka Podlaska leży w zachodniej części Powiatu Radzyń Podlaski i sąsiaduje tylko z jedną gminą powiatu - od zachodu z gminą Wołyń, od północy z gminami Drelów i Łomazy (powiat bialski), od wschodu z gminami Rossosz i Wisznice (powiat bialski) oraz od południa z gminą Milanów (powiat Parczew). Gminy sąsiednie są gminami o podobnym charakterze, problemach i perspektywach, jednak usytuowanie Gminy Komarówka Podlaska wobec gmin sąsiednich nie jest korzystne pod względem administracyjnym, ponieważ fakt, iż gminy sąsiednie należą do innych powiatów powoduje problemy w realizacji wspólnych inicjatyw z gminami sąsiednimi. Problemem jest także znaczna odległość do ośrodków miejskich. Gmina Komarówka Podlaska to dzisiaj 13 sołectw i tyle samo miejscowości, często podzielonych na „dzielnice” czy kolonie. Powierzchnia ogólna wynosi 13 756 ha w tym 9 778 ha to użytki rolne, 6 876 ha - grunty orne, 173 ha - sady, 2 729 ha - łąki i pastwiska. Lasy zajmują 2 905 ha powierzchni, w tym 1100 ha to lasy prywatne, wody płynące, stojące oraz rowy zajmują 273 ha, nieużytki tylko 164 ha. Natomiast pod zabudowaniami znajduje się 344 ha. Ludność to ogółem 5 361 osób. Wbrew oczekiwaniom na 100 mężczyzn przypada tylko 96,7 kobiet, których jest w gminie 2 571, podczas gdy płeć brzydka liczy aż 2 790 osób. Średnia gęstość zaludnienia na 1 km² wynosi około 39 osób.

W ostatnich paru latach średnio w związek małżeński wstępują rocznie 34 pary. Rodzi się 46 dzieci, ale umiera 77 osób, głównie w podeszłym wieku, co daje pokaźny regres w przyroście naturalnym (minus 33 osoby). Z badań demograficznych wynika, że do gminy średnio rocznie przybywa 78 osób, ale aż 125 osoby z niej migrują, co daje kolejne ujemne saldo (minus 47 osób). Sumując obserwuje się zjawisko pomniejszania się liczby mieszkańców gminy o około 80 osób rocznie. Ludność gminy zatrudniona jest przeważnie w rolnictwie, tylko niewielka liczba osób znajduje zatrudnienie w handlu, administracji, edukacji i służbie zdrowia (ogółem 278 osób). Bezrobocie w 1999 roku (nie biorąc pod uwagę ukrytego bezrobocia) wynosiło 10,15% ludności w wieku produkcyjnym (liczba zarejestrowanych bezrobotnych wynosi 245).

Jedyną liczącą się na terenie gminy dziedziną gospodarki jest rolnictwo. Funkcjonuje tu 1 340 gospodarstw indywidualnych użytkujących 9 778 ha gruntów. Średnia powierzchnia gospodarstw wynosi 7,3 ha. Gospodarstwa są raczej nastawione na produkcję mleka oraz żywca wołowego i wieprzowego, co jest związane ze strukturą użytków rolnych (wysoki udział łąk i pastwisk) oraz jakością gruntów ornych, zaś wsie Brzeziny, Przegaliny i Wiski mają tradycje upraw sadowniczych. Indywidualną działalność w gminie prowadzi 69 podmiotów zajmujących się usługami dla ludności i handlem. Działa placówka pocztowa oraz dwie stacje przekaźnikowe Telekomunikacji Polskiej S.A. i ery GSM. Istnieje 26 sklepów prywatnych i 9 spółdzielczych oraz 1 punkt sprzedaży paliw. W Komarówce funkcjonuje ośrodek zdrowia oraz prywatna apteka.

Na terenie gminy znajduje się 7 szkół podstawowych (łącznie z filiami), 1 liceum ogólnokształcące, 1 przedszkole, a także 2 placówki biblioteczne publiczne. W roku 1996 połączono uchwałą Rady Gminy w Komarówce Podlaskiej Gminny Ośrodek Kultury (Dom Kultury w Komarówce, Dom Kultury w Derewicznie) z biblioteką publiczną i utworzono Gminne Centrum Kultury, które stara się pozyskać i przygotować społeczeństwo do aktywnego uczestnictwa w kulturze oraz współtworzenia jej wartości.¹

Należy wspomnieć również o istniejących ogniwach kultury fizycznej: GLKS „ZRYW” w Kolembrodach, Parafialny Klub Sportowy „Olimpia” w Komarówce Podlaskiej oraz Gminny Klub Strzelecki „HUZAR”.

¹ Statut Gminnego Centrum Kultury w Komarówce Podlaskiej z dnia 13.12. 1996r

4. KRÓTKA HISTORIA GMINY KOMARÓWKA PODLASKA

Pierwsze wzmianki o Komarówce Podlaskiej pochodzą z przełomu XVII i XVIII wieku i dotyczą wsi już ukształtowanej, a więc założonej dużo wcześniej. Legenda mówi o XV wiecznym rodowodzie Komarówki. W okresie staropolskim leżała na terenie powiatu brzeskiego zajmującego zachodnie połacie wielkiego Księstwa Litewskiego. Prawa miejskie uzyskała prawdopodobnie w XVII wieku, ponieważ była już miastem 16 IV 1672 roku, kiedy to jej właściciel, marszałek grodzieński, a także starosta przewalski i filipowski Jan Kazimierz Kierdej nadał jej przywilej 9 - jedyny, jaki kiedykolwiek miasto otrzymało). Z tekstu tego przywileju wynika, że Komarówka określana wówczas jako Kierdej owa Wola alias Komarów od dziesięciu lat posiadała dokument królewski, który zezwalał jej mieszkańcom na odbywanie dorocznych jarmarków i cotygodniowych targów.² Ja K. Kierdej był właścicielem miasteczka do 1685 roku. Po nim dziedziczył jego syn Władysław Antoni, dworzanin pokojowy króla Jana III Sobieskiego, a po ojcu starosta filipowski, chorąży i poseł grodzieński. Potwierdził on nadany miastu przez ojca przywilej i jednocześnie nakazał miejscowym mieszczanom i Żydom wzniesienie budynków mieszkalnych w ciągu trzech lat. Nakaz ten wskazuje na powolną rozbudowę miasteczka.

Po trzecim rozbiorze Polski Komarówka znalazła się w należącej do Austrii Galicji Zachodniej. „W tym czasie Komarówka nie rozwinęła się dostatecznie. Według spisu austriackiego z roku 1808 zamieszkiwało ją 346 osób, które zajmowały 77 domów. Była miastem tylko formalnie i dziedzic administrował nią jak gminą wiejską.”³

W roku 1809 miało miejsce przyłączenie ziem Galicji Zachodniej do Księstwa Warszawskiego, a następnie Królestwa Polskiego (od roku 1815). Przyłączenie to nie miało większego wpływu na Komarówkę, która nadal była miasteczkiem prywatnym nie posiadającym organów samorządowych.

² Ekspertyza historyczno-heraldyczna dot. herbu gminy, Komarówka Podlaska, Polskie Towarzystwo Heraldyczne oddział w Lublinie, Lublin 1998

³ Tamże

5. OCHRONA ŚRODOWISKA W GMINIE KOMARÓWKA PODLASKA

Ochrona środowiska gminy jest pojęciem bardzo szerokim i obejmuje cały szereg przedsięwzięć zmierzających do minimalizacji skażenia powietrza, wody i gleby wraz z występującymi na niej roślinami i zwierzętami.

Klimat, jaki panuje na obszarze gminy oraz stan jego atmosfery są niezbyt korzystne przy czym mało zdegradowane. Jest on zbliżony do kontynentalnego z upalnymi latami i mroźnymi zimami. Średnia roczna opadów atmosferycznych wynosi 500-560 mm i jest niższa od średniej krajowej, 40% opadów przypada na miesiące letnie (czerwiec - sierpień). Średnia roczna temperatura -7,4 C. Duże wahania temperatur występują w miesiącach styczeń, luty, wrzesień, październik. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec, ze średnią temperaturze 18-18,5 C. Najzimniejszy miesiąc to styczeń-średnia temp. -4,4 C,. Absolutne maximum temperatury wynosi 39C minimum - 37C. Okres wegetacji roślin wynosi 205-215 dni.

Pyłowo — gazowe zanieczyszczenie powietrza gminy w skali województwa oraz w porównaniu z sąsiednimi gminami jest stosunkowo niewielkie. W 1999 roku według prowadzonych przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Lublinie Oddział Zamiejskowy w Białej Podlaskiej pomiarów emisji zanieczyszczeń na terenie powiatu radzyńskiego (stacja pomiarowa przy ul. Pocztovej w Radzynie Podlaskim) wartości średniorocznych stężeń zanieczyszczeń kształtowały się następująco:

- NO₂ -14,7 ug/m³
- SO₂ - 19,3 ug/m³
- pył zawieszony ogółem - 14,7 ug/m³

Powyższe wartości nie przekraczały wielkości określonych rozporządzeniem MOŚZNiL z dnia 28.04.1998 r w sprawie dopuszczalnych wartości stężeń substancji zanieczyszczających w powietrzu.

Za emisję zanieczyszczeń do atmosfery odpowiadają głównie procesy spalania węgla. Na terenie gminy znajdują się następujące kotłownie:

Kotłownia w:	Ilość spalanego węgla (w tonach)
Liceum Ogólnokształcącym w Komarówce Podl.	120
Internacie LO w Komarówce Podlaskiej	6
Urządzie Gminy w Komarówce Podlaskiej	20
Szkole Podstawowej w Komarówce Podlaskiej	93.000 l oleju
Szkole Podstawowej w Kolembrodach	25
Szkole Podstawowej w Przegalinach Dużych	20
Ośrodka Zdrowia w Komarówce Podlaskiej	80
Spółdzielni „Jedność” w Komarówce Podlaskiej	Nieczynna
Radzyńskiej Spółdzielni Mieszkaniowej w Radzynie	Nieczynna

Oprócz kotłowni do ogrzewania mieszkań używa się pieców akumulacyjno-ceramicznych i trzonów kuchennych. Ogólnie obliczono, iż rocznie do ogrzania 1 850 gospodarstw domowych w Gminie Komarówka Podl. (przy średnim zużyciu węgla w 1 gospodarstwie domowym wynoszącym 4,0 t) zużywa się 7 400 ton węgla.

Wielkość zanieczyszczeń pyłowo — gazowych kształtuje się w następujących wartościach i jest nieznaczne:

emisja pyłowa - 0,14 mg/km²

emisja gazowa - 0,05 mg/km²

Zasoby wód powierzchniowych na terenie gminy stanowią rzeki Żarnica, Białka, Rudka, Kanał Wieprz - Krzna, zbiornik retencyjny w Żeliznie, system rowów melioracyjnych oraz oczka i glinianki. Zasoby wód powierzchniowych zależą głównie od wysokości opadów atmosferycznych oraz poziomu i jakości wody przepływającej korytami rzek i Kanału Wieprz -Krzna. Do rzeki Żarnicy odprowadzane są ścieki po oczyszczeniu w oczyszczalni ścieków. W dniu 18.06.1998 roku pobrano do badań próby wody z rzeki Żarnicy poniżej i powyżej zrzutu ścieków z gminnej oczyszczalni w Komarówce Podlaskiej. Wyniki przeprowadzonych badań sklasyfikowano zgodnie z rozporządzeniem MOŚZNiL z dnia 05.11.1991 roku w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzone do wód lub do ziemi.

Tabela nr 1. Klasyfikacja rzeki Żarnicy

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Powyżej zrzutu ścieków	Poniżej zrzutu ścieków
1.	Wartość pH		8,5	8,0
2.	Tlen rozp.	MgO ₂ /dm ³	5,6	5,5
3.	% nasycenia tlenem	MgO ₂ /dm ³	55,1	54,5
4.	BZT ₅	MgO ₂ /dm ³	1,2	1,8
5.	ChZT _{cr}	MgO ₂ /dm ³	19,3	21,5
6.	Zawiesina og.	mg/dm ³	poniżej 10	poniżej 10
7.	Ekstrakt eterowy	mg/dm ³	0	1
8.	Azot amonowy	MgN/dm ³	0,60	1,1
9.	Azot azotynowy	MgN/dm ³	0,004	0,022
10.	Azot azotanowy	MgN/dm ³	0,09	0,14
11.	Azot ogólny	MgN/dm ³	1,1	2,0
12.	Fosfor ogólny	MgP/dm ³	0,29	0,82
13.	Fosforany	MgPO ₄ /dm ³	0,59	2,5

Z przeprowadzonej analizy wynika, że rzeka powyżej zrzutu ścieków mieści się w III klasie czystości. Wskaźnikiem decydującym o zakwalifikowaniu wody do III klasy czystości był związek biogeny tj. fosfor ogólny. Rzeka Żarnica poniżej zrzutu ścieków prowadziła wody nie odpowiadające normom czystości wód. Wskaźnikami decydującymi o

pozaklasowym charakterze wód w w/w punkcie były związki biogenne tj. fosfor ogólny oraz fosforany rozpuszczone. Wskaźnikami obniżającymi jakość wody były również związki biogenne tj. azot amonowy oraz azot azotynowy.

Głównymi źródłami zanieczyszczeń wód rzeki Żarnicy, które mają wpływ na stan czystości rzeki na terenie gminy są ścieki przywożone z następujących zakładów : Spółdzielni Mleczarskiej „Spomlek” w Radzynie Podlaskim (punkty skupu mleka), Drobiarskiego Gospodarstwa Rolnego „MIR - DRÓB” w Derewicznej, SKR w Drelowie.

Gmina Komarówka Podlaska posiada niezadowalający stopień zwodociągowania. Sieć wodociągowa posiada 661 sztuk przyłączy, co stanowi 33,4% zaspokojenia potrzeb. Gmina ma jedno ujęcie wody, które znajduje się w Komarówce Podlaskiej (wydajność studni wynosi 47,0 m³/h, a wydajność ujęcia uwarunkowana jest wydajnością pomp płaskich tłoczących wodę na sieć, która wynosi 37,0 m³/h.

Na terenie gminy zrealizowano następujące inwestycje z zakresu zwodociągowania:

1. Do 1990 roku zbudowano następujące wodociągi:
 - Wodociąg zbiorowy Komarówka Podlaska - ujęcie w Komarówce Podlaskiej (rok budowy - 1972). Rozbudowa sieci miała miejsce w 1998 roku wraz z modernizacją hydroforni. Sieć wodociągowa ma 9 km długości i 331 sztuk przyłączy o długości 6,865 km.
 - Wodociąg zbiorowy Wiski (rok budowy - 1990) - ujęcie wody w miejscowości Rudno, gmina Milanów. Sieć wodociągowa ma 3,7 km długości i 80 sztuk przyłączy o dł. 2 km.
2. W latach 1991-1995 wykonano:
 - Wodociąg na trasie Wiski - Brzozowy Kąt - Woroniec. Fragment wodociągu w Brzozowym Kącie wykonano w 1995 roku. Sieć wodociągowa ma 10,4 km dł. i 80 szt. przyłączy o długości 4,093 km. Fragment wodociągu w Woroncu wykonano także w 1995 roku. Sieć wodociągowa ma 2,2 km długości i 45 sztuk przyłączy o dł. 1,223 km. Powyższe wodociągi są również zasilane z ujęcia Rudno.
3. W latach 1996-1999 zbudowano wodociąg Derewiczna (rok budowy - 1996) zasilany z ujęcia w Komarówce Podl.. Sieć wodociągowa ma 6,947 km dł. i 125 sztuk przyłączy o dł. 4,156 km.

Do zwodociągowania pozostaje 8 miejscowości. Gmina posiada opracowaną dokumentację na wykonanie wodociągu zbiorowego zasilanego z ujęcia w Komarówce Podl. dla miejscowości Wólka Komarowska i Walinna o długości sieci 17 km. Chcąc zwodociągować pozostałe miejscowości na terenie gminy należy wybudować od 30 do 35 km sieci wodociągowej.

Podstawowe przedsięwzięcia o charakterze ekologicznym, mające na celu przeciwdziałanie powstającym zagrożeniom środowiska to:

1. Melioracje wodne, uwzględniające również nawadnianie terenu i odtwarzanie istniejących wcześniej luster wody.

Wykonane w latach 70-tych i 80-tych melioracje wodne pokrywają w zasadzie teren całej gminy. Zmeliorowano i zdrenowano nisko położone tereny odprowadzając wodę do kanału Wieprz - Krzna. Nawadnianie gruntów odbywa się na zasadzie piętrzenia wody w kanale. W okresie pojawiającej się suszy piętrzenie wody w kanale odbywa się sporadycznie, ponieważ prowadzi on niewielkie ilości wody. Nawadniane są wówczas w niewielkim stopniu jedynie użytki zielone położone w bezpośrednim sąsiedztwie kanału. Zbiornik retencyjny w miejscowości Żelizna posiada wady techniczne popełnione podczas wykonawstwa i nie spełnia swojej roli jako rezerwa wody na okres suszy. W okresie intensywnych opadów powoduje podtapianie przyległych łąk.

Problem nawadniania gruntów rolnych wymaga oddzielnego opracowania z uwzględnieniem wykorzystania dotychczasowych urządzeń melioracyjnych oraz wprowadzenia deszczowni. Odtworzenie poprzednio istniejących luster wodnych jest raczej niemożliwe z uwagi na obniżający się rokrocznie poziom wód gruntowych.

2. Transformacja użytkowania gruntów, z jego dostosowaniem do warunków naturalnych, uwzględnia głównie zagadnienia dolesienia użytków leśnych oraz zalesiania gruntów o małej przydatności rolniczej.

Obecnie na terenie gminy istnieje 2 900 ha lasów państwowych i prywatnych, co daje wskaźnik zalesienia 21%. Mając na uwadze grunty o słabych klasach bonitacyjnych tj. kl. VI z i kl. VI można wnioskować o ich zalesienie na obszarze 354 ha. Ponadto chcąc osiągnąć wskaźnik lesistości gminy w granicach 30% należy zasadzić dalsze 400 ha lasów na gruntach równie słabych i nie dających korzyści rolnikom, tj. gruntach kl. V. Do gruntów o bardzo słabych klasach bonitacyjnych należą głównie grunty w miejscowościach Kolembrody i Walinna oraz wszystkie grunty wchodzące w zwarte kompleksy leśne.

3. Przechodzenie gospodarstw z korzystania z wody pobieranej ze studni kopanych na ujęcia głębinowe oraz ich wodociągowanie.

Obecnie na terenie gminy wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę istnieją tylko w miejscowościach Komarówka Podl., Wiski, Brzozowy Kąt, Woroniec i Derewiczna. Stopień zwodociągowania w przeliczeniu na gospodarstwa domowe wynosi 33,4%. Do zwodociągowania pozostają takie miejscowości, jak: Kolembrody, Żelizna, Przegaliny Duże, Przegaliny Małe, Brzeziny, Żulinki, Wólka Komarowska i Walinna. Zwodociągowanie wymienionych miejscowości jest możliwe pod warunkiem przebudowy ujęcia wody w Komarówce Podl. w ten sposób, aby wystarczyło wody dla całej gminy. W ujęciu należy wybudować dodatkową studnię poza istniejącym lejem depresyjnym, rozbudować stację uzdatniania wody oraz wybudować dodatkowy zbiornik wyrównawczy, a zasilanie użytkowników rozwiązać w systemie bezhydroforowym (odpowiednie pompy podające wodę do sieć w miarę zapotrzebowania).

4. Gospodarka ściekowa, uwzględniająca system gromadzenia i oczyszczania powstających ścieków.

Do 1993 roku powstające ścieki w gospodarstwach domowych gromadzone były w bezodpływowych osadnikach na ścieki. Zagospodarowanie tych ścieków było różnorodne, najczęściej były one wylewane na grunty właścicieli gospodarstw rolnych. Ścieki z jednostek gospodarki uspołecznionej, szkół, urzędów, jednostek gospodarczych i Spółdzielni Mieszkaniowej gromadzone były w osadnikach typu Imchoff i wylewane wozami asenizacyjnymi na dzikie wylewisko w Komarówce Podlaskiej zlokalizowane w odległości około 300 m od zabudowań przy drodze do miejscowości Derewiczna. W lipcu 1993 roku w Komarówce Podlaskiej oddano do użytku mechaniczno-biologiczną oczyszczalnię ścieków o wydajności 180 m³ na dobę. Do oczyszczalni przyjmowane są ścieki komunalne oraz przemysłowe z następujących zakładów: Spółdzielca Mleczarnia „SPOMLEK” w Radzyniu Podl. (punkty skupu mleka), Drobiarskie Gospodarstwo Rolne „MIR-DRÓB” w Derewicznej, Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Drelowie. Na oczyszczalni odbywa się automatyczny pomiar ilości ścieków odprowadzanych do środowiska. Prowadzony jest „Rejestr ilości ścieków dowożonych na oczyszczalnię i odprowadzanych do rowu”. Rejestruje się nim dobową ilość ścieków odprowadzanych do środowiska, ścieków dowożonych do punktu zlewnego, ilość wytwarzanego osadu nadmiernego, sytuacje awaryjne oraz ważniejsze czynności eksploatacyjno-konserwacyjne. Według powyższego rejestru, w 1999 r. odprowadzono do rzeki 54 517 m³ ścieków, tj. średnio 149,4 m³/d, w tym 3 092 m³ ścieków dowożonych. W I półroczu 2000 roku odprowadzono 21 451 m³ ścieków.

Kanalizacja w Komarówce Podlaskiej została wybudowana na ulicach: Lubelskiej (częściowo), Wiskowskiej, Juliana Benia, Ogrodowej, W. Batki, I Armii Wojska Polskiego, Krótkiej, Plac Wolności oraz Glinki. Pozostała część Komarówki Podl. nie jest skanalizowana. Oczyszczalnia odbiera ścieki od wszystkich jednostek gospodarczych z terenu Komarówki Podl. oraz ścieki dowożone z innych miejscowości z terenu gminy i z poza niej. Na przyjmowanie ścieków z poza terenu gminy prowadzona jest oddzielna dokumentacja w postaci umów o odbiór ścieków.

Po wybudowaniu oczyszczalni nastąpiła znaczna poprawa w zagospodarowaniu ścieków, ponieważ przyjmuje ona ścieki pochodzące ze wszystkich jednostek gospodarczych na terenie Komarówki Podl. Ponadto w 1993 roku zostało zlikwidowane dzikie wylewisko ścieków. Docelowo na terenie Komarówki Podl. należy skanalizować pozostałą część miejscowości i umożliwić tym samym podłączenie do kanalizacji wszystkim mieszkańcom. Obecnie na terenie gminy jest ich około 1 000 sztuk bezodpływowych osadników na ścieki.

5. Tworzenie systemu gospodarki odpadami tj. gromadzenia i utylizacji nieczystości stałych.

Na terenie gminy brak jest nowoczesnego wysypiska śmieci. W planach jest budowa nowoczesnego wysypiska śmieci wspólnymi siłami gmin powiatu radzyńskiego. Odpady stałe z miejscowości gminy Komarówka Podlaska zbierane są do pojemników komunalnych typu KP-7 o pojemności 7 m³ (gmina posiada obecnie 40 sztuk takich pojemników) i wywożone na wysypisko w miejscowości Derewiczna. Na dzień 31.12.1999 r stan nagromadzenia odpadów na ww. wysypisku wynosił 7 050 m³ Docelowo gmina wspólnie z innymi gminami zamierza przystąpić do budowy zbiorowego wysypiska śmieci wraz ze spalarnią na terenie gminy Radzyń Podl. Obecnie odpady są przyzmywane do wysokości 2-2,5 m, a następnie ugniatane sprzętem mechanicznym i przysypywane warstwą ziemi. Po zakończeniu eksploatacji wysypisko w miejscowości Derewiczna zostanie zalesione drzewami, które przyczynią się do rekultywacji tego terenu.

Wysypisko posiada stałą obsługę (1 osoba). Z ogólnej masy odpadów częściowo wybierany jest złom żelazny i zabierany przez jednostki zajmujące się jego skupem. Na terenie gminy w zasadzie nie funkcjonuje zorganizowana gospodarka tzw. odpadami niebezpiecznymi tj. zużytymi akumulatorami, przpracowanymi olejami silnikowymi, opakowaniami po środkach ochrony roślin. Zużyte akumulatory skupują doraźni odbiorcy, przpracowane oleje silnikowe skupuje miejscowa stacja paliw, opakowania po środkach ochrony roślin są spalane przez właścicieli gospodarstw rolnych.

6. Gazyfikacja gminy, zmierzająca do zwiększenia wykorzystania najmniej szkodliwego dla środowiska gazu energetycznego, kosztem zużycia drewna opałowego i węgla.

Na terenie gminy brak jest systemu gazyfikacji. Do ogrzewania używa się drewno opałowe i węgiel.

W gminie najbardziej podatna na degradację jest hydrosfera, a w następnej kolejności szata roślinna lasów i gleby.

Nie najlepszy stan wód powierzchniowych, brak kanalizacji sanitarnej na terenie gminy, dzikie wysypiska śmieci oraz chemizacja produkcji rolnej mogą w przyszłości stać się główną przyczyną zanieczyszczenia wód podziemnych. Wody podziemne podlegają również degradacji ilościowej spowodowanej wieloletnią suszą hydrologiczną.

Z uwagi na dogodne warunki strukturalne w rolnictwie gminy Komarówka Podlaska należy dążyć do ekologizacji produkcji rolniczej, która realizuje dwa podstawowe cele :

- ekonomiczny, którym jest maksymalizacja dochodów w przeliczeniu na jednostkę powierzchni użytków rolnych lub jednostek zatrudnienia;

- ekologiczny, którym jest utrzymanie na stałym poziomie produkcji żywności i urodzajności gleby przy zachowaniu odpowiedniej równowagi w agrosystemie. Jest to więc użytkowanie gleby z przestrzeganiem zasad jej ochrony.

6. LUDNOŚĆ ZAMIESZKUJĄCA W GMINIE KOMARÓWKA PODLASKA

Na ogólną liczbę mieszkańców 5.361, kobiety stanowią - 47,95 %. W porównaniu ze stanem z 1975 r. liczba ludności zamieszkującej obszar gminy zmniejszyła się o 14,6 %. W analogicznym okresie średnie tempo wzrostu liczby ludności w kraju wyniosło 1.2 %.

Dynamikę zmian liczby ludności na przestrzeni kilkunastu lat przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2. Dynamika zmian liczby ludności gminy Komarówka Podl. w latach 1975 -1999

Lata	Liczba ludności	% w skali do roku poprzedniego *
1975	6.280	---
1980	6.142	97,80
1985	6.014	97,79
1990	5.815	96,69
1995	5.428	95,00
1999	5.361	98,76

*rok poprzedni=100 %

Gęstość zaludnienia gminy Komarówka Podlaska wynosi 39 osoby na km². Gmina należy do słabo zaludnionych w województwie, w którym wskaźnik ten wynosi 89 osób na km².

Tabela nr 3. Mieszkańcy sołectw gminy Komarówka Podlaska

Wyszczególnienie	Liczba ludności	Pow. Sołectwa w km ²	Gęstość zaludnienia os/km ²
Brzeziny	110	4,89	22,49
Brzozowy Kąt	444	10,86	40,88
Derewiczna	627	14,34	43,72
Kolembrody	559	20,50	27,26
Komarówka Podl.	1327	9,34	142,08
Przegaliny Duże	561	16,00	35,06
Przegaliny Małe	147	5,70	38,77
Walinna	351	8,00	43,87
Wiski	338	9,97	33,90
Woroniec	174	3,56	48,87
Wólka Komarowska	251	4,49	55,90
Żelizna	379	27,40	13,83
Żulinki	93	2,93	31,74
Ogółem	5.361	137,56	38,97

Liczba mieszkańców w sołectwach gminy Komarówka Podlaska jak przedstawiono w Tabeli nr 3 jest zróżnicowana:

- 0,00 % sołectw ma mniej niż 80 mieszkańców
- 23,00 % od 80 do 150 mieszkańców
- 7,70 % od 150 do 250 mieszkańców
- 23,00 % od 250 do 350 mieszkańców
- 15,38 % od 350 do 500 mieszkańców
- 30,76 % powyżej 500 mieszkańców

Przy charakterystyce warunków demograficznych zwrócono szczególną uwagę na strukturę ludności względem płci i wieku. Określa je procentowy udział liczby mężczyzn i kobiet w ogólnej liczbie ludności. W 1999 r. liczba mężczyzn wynosiła 2.790, a kobiet 2.571, co stanowi odpowiednio 52,05 % i 47,95 % ogółu ludności.

Tabela nr 4 przedstawia liczbę ludności w poszczególnych przedziałach wiekowych oraz procentowy udział tych grup w jej ogólnej liczbie.

Tabela Nr 4. Struktura ludności gminy ze względu na wiek na 31.12.1999 r

Wiek /lata/	Liczba osób	Udział %
0-4	216	4,02
5-9	340	6,34
10-14	415	7,74
15-19	435	8,11
20-59	2.562	47,78
60 i więcej	1.393	26,01
RAZEM	5.361	100.00

Ważnym elementem struktury demograficznej jest wiek społeczeństwa, a wzajemne relacje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi świadczą o stanie jego kondycji demograficznej. W odniesieniu do naszej gminy tę strukturę przedstawia także Tabela nr 5.

Tabela nr 5. Struktura ludności gminy ze względu na jej produktyjność na 31.12.1999 r.

Wiek	1999 r	
	Liczba osób	Udział %
Przedprodukcyjny, 0 -18 lat	1.315	24,5
Produkcyjny, 18 - 60 lat	2.653	49,5
Poprodukcyjny, 60 i więcej	1.393	26
Razem	5.361	100 %

Struktura ludności gminy ze względu na jej produktyjność pozwala na stwierdzenie , iż gmina Komarówka Podlaska będzie ulegała procesowi starzenia się, o czym świadczy niski udział ludności w wieku przedprodukcyjnym - zaledwie 24 %.

Liczba urodzeń w gminie w okresie 1995-1999 r. uległa spadkowi z 66 dzieci w 1995 r. do 46 dzieci w 1999 r. Wskaźnik urodzeń na 1000 mieszkańców obniżył się z 12,16 na 8,58.

Tabela nr 6. Przyrost naturalny w gminie w latach 1995 - 1999

Rok	Urodzenia	Zgony	Przyrost
1995	66	77	-11
1999	46	77	-33

W latach 1995 - 1999 ujemne saldo migracji w gminie Komarówka Podlaska powiększyło się z -36 do -47, co w zestawieniu z utrzymującym się ujemnym przyrostem naturalnym pozwala na stwierdzenie występowania na terenie gminy zjawiska starzenia się społeczeństwa oraz wyludniania wsi, które obrazuje Tabela nr 7.

Tabela nr 7. Migracje w gminie Komarówka Podlaska w latach 1995 -1999

Rok	Napływ	Odpływ	Saldo
1995	81	117	-36
1999	78	125	-47

Z analizy demograficznej gminy wynika, iż fakt starzenia się społeczeństwa gminy będzie w przyszłości miał wpływ na przeobrażenia w strukturze agrarnej gminy, skutkiem czego z pewnością zmniejszy się liczba gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich powierzchni oraz spadku zatrudnienia na 100 ha

Istotnym elementem świadczącym o potencjale gminy jest poziom wykształcenia jej mieszkańców, który obrazuje Tabela nr 8.

Tabela Nr 8. Porównanie poziomu wykształcenia mieszkańców gminy z ludnością zamieszkałą na obszarach wiejskich woj. Lubelskiego na 31.12.1999 r

Ogółem (osoby w wieku lat 15 i więcej)	Gmina Komarówka Podlaska	Obszary wiejskie w woj. Lubelskim
Wykształcenie:		
Wyższe	194-4,42%	3%
Średnie i policealne	748- 17,04%	19,5%
Zasadnicze zawodowe	849- 19,34%	29,4%
Podstawowe	2.419-55,10%	42,5%
Niepełne podstawowe	180-4,10%	5,6%

Jak widać w powyższym zestawieniu, poziom wykształcenia ludności gminy Komarówka Podlaska znacznie odbiega od tego poziomu w obszarach wiejskich woj. lubelskiego. Dla przykładu ludność w gminie Komarówka

Podlaska z wykształceniem średnim i policealnym stanowi 17,04%, natomiast w obszarach wiejskich woj. lubelskiego wskaźnik ten wynosi 19,5%. Jednocześnie obserwujemy tutaj dość wysoki wskaźnik ludności z wykształceniem podstawowym, który wynosi 55,10%, zaś dla obszarów wiejskich woj. lubelskiego ma on wartość 42,5%. Należałoby zwrócić tutaj uwagę na fakt, iż odsetek ludności gminy z wykształceniem wyższym jest o 1,42 % wyższy niż w województwie lubelskim. Zapewne wspomniane dysproporcje związane są z odpływem ludności wykształconej do ośrodków miejskich. Aby zapobiec temu stanowi rzeczy należałoby podnieść poziom atrakcyjności gminy dla jej mieszkańców oraz już na etapie szkoły podstawowej i gimnazjum stymulować młodzież do poszerzania swoich horyzontów przy jednoczesnym wyrabianiu w jej świadomości poczucia silnych więzi z miejscem dorastania oraz nauki.

7. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA

Infrastruktura techniczna umożliwia funkcjonowanie wszystkich dziedzin gospodarki gminnej. Poziomą infrastrukturę techniczną mierzoną różnymi wskaźnikami jest jednym z najważniejszych wyznaczników poziomu rozwoju gminy.

7.1. UKŁAD DROGOWO - KOMUNIKACYJNY

Na terenie gminy Komarówka Podlaska istnieje 148,85 km dróg, w tym 82,7 km o nawierzchni bitumicznej, 4,15 km dróg o nawierzchni cementowej oraz 62 km dróg gruntowych. Do podstawowego układu dróg w gminie Komarówka Podlaska należą:

1. Odcinek drogi krajowej nr 817 Radzyń Podl. - Wisznice o długości 9,75 km.
2. Droga wojewódzka nr 813 Parczew - Międzyrzec Podl. o długości 10,68 km.
3. Drogi powiatowe o łącznej długości 64,42 km, z czego 85 % posiada nawierzchnię utwardzoną, zaś 15 % to drogi gruntowe.

Tabela nr 9. Wykaz dróg powiatowych na 31.12.1999 r.

Lp	Nr drogi	Przebieg	Długość odcinka (m)	Rodzaj nawierzchni
1	02502	Zelizna - Kolembrody - Łomazy	8.075	Bitumiczna
2	504	Kolembrody - Mokre	650	Cement
3	504	Kolembrody - Mokre	1.550	Gruntowa
4	372	Wiski - Kolembrody	8.450	Bitumiczna
5	374	Komarówka - Polubicze	6.025	//
6	506	Brzozowy Kąt - Rossosz	5.125	=//=
7	373	Komarówka - Wólka Kom.	3.350	//
8	373	Wólka Kom. - Walinna	2.200	Gruntowa
9	368	Wólka Kom. - Żulinki	500	Cement
10	368	Wólka Kom. - Żulinki	1.450	Gruntowa
11	368	813 - Ossowa	8.000	Asfalt
12	400	Komarówka - Ossowa	4.400	Gruntowa
13	371	817 - Brzeziny	3.250	Asfalt
14	370	Komarówka - Przegaliny D.	6.000	Asfalt
15	529	817-Radcze	220	Asfalt
16	369	Komarówka - Przegaliny D.	5.175	Asfalt
17		RAZEM	64.420	

4. Drogi gminne o łącznej długości 64 km, w tym 8,6 km o nawierzchni bitumicznej, 5 km o nawierzchni cementowej oraz 49,4 km o nawierzchni gruntowej.
5. Drogi rolnicze, gruntowe, dojazdowe do pól, łąk i lasów o długości łącznej 182 km.

Jak widać z powyższego zestawienia, przez teren gminy Komarówka Podlaska na odcinku 9,75 km przebiega droga krajowa nr 817 zmierzająca do granicy wschodniej, co z uwagi na fakt, iż występuje na niej duże natężenie ruchu, może być szansą na lokowanie przy niej punktów handlowo - usługowych. Znaczne szanse na rozwój gminy daje także droga wojewódzka nr 813 prowadząca przez Komarówkę do Międzyrzecza Podl.

Łączna ilość dróg wymagających utwardzenia, remontu, bądź modernizacji wynosi ok. 94 km, w tym modernizacji wymaga odcinek drogi krajowej (ok. 10 km), remontu 5 - kilometrowy odcinek drogi wojewódzkiej, 20 kilometrów dróg powiatowych oraz 3 km dróg gminnych. Utwardzić należy ok. 8 km dróg powiatowych oraz 50 km dróg gminnych.

Na terenie gminy Komarówka Podl. znajduje się 25 przystanków PKS, a linie o długości 55 km zaspokajają potrzeby mieszkańców w 80 %.

Tabela nr 10. Poziom rozwoju motoryzacji w gminie Komarówka Podlaska 31.12.1999 r.

Wyszczególnienie	Ilość (szt.)
Samochody osobowe	900
Samochody ciężarowe	140
Motocykle i skutery	165

7.2. GAZYFIKACJA

Na terenie gminy nie ma sieci gazociągowej, lecz była ona przewidziana w przeszłości w planach. Mieszkańcy gminy w coraz szerszym zakresie korzystają z gazu w butlach gazowych (ok. 70 % gospodarstw domowych). Potrzeba gazyfikacji gminy wynika z dwu podstawowych przesłanek: ekologicznych i gospodarczych. 1850 domów jednorodzinnych opalanych jest węglem lub drewnem. Obecnie jest 10 kotłowni, w tym jedna w Szkole Podstawowej w Komarówce Podlaskiej na olej opałowy. Obszar gminy jest terenem o stosunkowo niskim skażeniu. Wobec braku na terenie gminy zakładów przemysłowych, powietrze atmosferyczne jest skażone minimalnie przez paleniska gospodarstw domowych, ogrzewanych węglem lub drewnem oraz pojazdy samochodowe. Powszechne wykorzystanie gazu ziemnego pozwoli na zmniejszenie emisji gazów i pyłów szkodliwych do atmosfery. Jest to

szczególnie ważne przy występowaniu ośrodków i gospodarstw świadczących swe usługi w zakresie agroturystyki.

7.3. TELEKOMUNIKACJA

Na teren gminy jest obecnie 1030 abonentów obsługiwanych przez jedną centralę automatyczną, z czego znaczna część to instytucje i jednostki gospodarcze. Ilość dotychczas dostępnych połączeń telefonicznych jest nie wystarczająca, co przedstawia Tabela nr 11. Przemawia za tym fakt, iż średnia ilość połączeń na 100 mieszkańców wynosi 19,2, przy czym za wystarczającą ilość połączeń na 100 mieszkańców w obszarach wiejskich uznaje się 30. Do najlepiej stefonizowanych miejscowości można zaliczyć Komarówkę Podlaską - 27,5 połączeń na 100 mieszkańców, natomiast ten wskaźnik najmniej korzystnie przedstawia się w Przegalinach Małych - zaledwie 4,8 połączeń na 100 mieszkańców.

Tabela Nr 11. Aktualny stan telefonizacji gminy na 31.12.1999 wg danych TP S.A. w Białej Podlaskiej.

Lp.	Miejscowość	Ilość połączeń	Ilość połączeń na 100 mieszk.
1	Brzeziny	25	22,7
2	Brzozowy Kąt	86	19,4
3	Derewiczna	142	22,6
4	Kolembrody	63	11,3
5	Komarówka	355	27,5
6	Przegaliny D.	97	17,3
7	Przegaliny M.	7	4,8
8	Walinna	61	17,4
9	Wiski	65	19,2
10	Woroniec	27	15,5
11	Wólka Kom.	48	19,1
12	Żelizna	39	10,3
13	Żulinki	15	16,1
14	RAZEM	1030	19,2

7.4. ENERGIA ELEKTRYCZNA

Energia elektryczna stanowi podstawowe źródło energetyczne. Na terenie gminy wszystkie zakłady, instytucje i gospodarstwa rolne są zelektryfikowane. Należy podkreślić, iż wraz z postępowaniem technicznym wzrasta zapotrzebowanie na pobór mocy z sieci elektrycznej.

Obecnie nie dostrzega się niedoboru energii elektrycznej na terenie gminy, lecz brak modernizacji w zakresie energetyki na terenie gminy może w przyszłości ograniczać powstawanie zakładów produkcyjnych oraz być przyczyną wielu awarii..

Strefy ochronne wynikające z oddziaływania pola magnetycznego na ludzi i środowisko występują tylko przy liniach najwyższego napięcia /NN/ i liniach wysokiego napięcia /WN/ i nie dotyczą linii średniego i niskiego napięcia, które występują na terenie gminy. Jednak ze względów bezpieczeństwa należy zachować wymagane PN - 75/E - 05100 odległości zabudowy od skrajnego przewodu linii. Przytoczona wyżej norma dotyczy także gospodarki leśnej.

7.5. GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA

Większość gospodarstw korzysta ze studni kopanych oraz studni głębinowych wierconych z hydroforem włączanym automatycznie. Około 30% gospodarstw na terenie gminy pobiera wodę z sieci wodociągowej. System studni głębinowych jest właściwy tam, gdzie doprowadzenie wodociągu nie ma uzasadnienia ekonomicznego, ze względu na peryferyjne położenie gospodarstwa lub ogólnie duże rozproszenie gospodarstw. Natomiast w każdej miejscowości o względnym skupieniu zagród, właściwym jest wodociągowanie gospodarstw.

Na terenie gminy występuje ok. 700 studni kopanych oraz 8 studni głębinowych

Na 13 sołectw zwodociągowanych jest obecnie zaledwie 5. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej wraz z przyłączami prowadzącymi do budynków i innych obiektów wynosi 33 km i jest niższa niż średnia długość w gminach województwa (46.3 km). Obecnie jest 661 przyłączy, a gmina posiada dokumentację na wykonanie wodociągu dla miejscowości Wólka Komarowska i Walinna o długości sieci 17 km. W celu zwodociągowania pozostałych miejscowości należy wybudować ok. 35 km sieci oraz dokonać modernizacji ujęcia.

Na uwagę zasługuje fakt, iż przy tak niskim stopniu zwodociągowania gminy, posiada ona oczyszczalnię ścieków, do której prowadzi 5 km sieci ze 130 przyłączami. Oczyszczalnia ta może być na przyszłość zaczątkiem do skanalizowania całej gminy.

Z uwagi na ogromne znaczenie infrastruktury technicznej w funkcjonowaniu gminy oraz jej mieszkańców, a także na potrzebę podniesienia poziomu atrakcyjności gminy dla osób przyjezdnych jak również potencjalnych inwestorów należy w gminie przeprowadzić inwestycje wymienione w tabeli 12.

Tabela nr 12. Zestawienie przedsięwzięć urządzeniowych o charakterze inwestycyjnym z uwzględnieniem sołectw

Lp	Rodzaj prac	Sołectwa w których przewidziano ich realizacje
1	Melioracje wodne	-----
2	Telefonizacja	Uzupełnianie we wszystkich sołectwach
	Utwardzanie dróg	Uzupełnianie we wszystkich sołectwach
4	Kanalizacja	Wszystkie sołectwa
5	Gazyfikacja	Wszystkie sołectwa
6	Wodociągowanie gospodarstw	Wólka Kom., Walinna, Brzeziny, Kolembrody, Przegaliny D., Przegaliny M., Żelizna, Żulinki
7	Eksploatacja surowców	Budowa pięciu kopalni piasku dla terenu całej gminy
8	Turystyka i rekreacja - baza rekreacyjna - agroturystyka	Rekreacja i agroturystyka na terenie całej gminy.

7.6. BUDOWNICTWO I MIESZKALNICTWO

Ważnym składnikiem majątku społeczności gminnej, instytucji, przedsiębiorstw oraz samorządu są budynki. Społeczność gminna posiada znaczny potencjał w budynkach gospodarczych, obecnie nie w pełni wykorzystywanych.

Warunki mieszkaniowe na terenie gminy są dobre. Poniższe zestawienie przedstawia ilość budynków mieszkalnych we wszystkich sołectwach z uwzględnieniem pustostanów.

Sołectwo	ilość bud. miesz.	ilość pustostanów
Brzeziny	35	4
Brzozowy Kąt	130	10
Derewiczna	175	8
Kolembrody	180	18
Komarówka Podl.	275	18
Przegaliny D.	160	9
Przegaliny M.	46	5
Walinna	107	10
Wiski	87	6
Woroniec	59	8
Wólka Komarowska	62	5
Żelizna	120	12
Żulinki	24	2
OGÓŁEM	1460	115

Na terenie gminy znajduje się 1460 budynków mieszkalnych, z czego 115 to pustostany. W budownictwie wielorodzinnym Spółdzielni Mieszkaniowej oraz w dwóch domach nauczyciela znajdują się 64 mieszkania.

Gmina posiada wykorzystywane obecnie własne zasoby mieszkaniowe w Wiskach i Komarówce Podlaskiej, w których zamieszkuje 10 rodzin. Są to budynki, które kwalifikują się do rozbiórki, stąd też gmina będzie musiała wygospodarować mieszkania socjalne dla ludzi w nich mieszkających.

8. RYNEK PRACY

8.1. POZAROLNICZY RYNEK PRACY

Analiza rynku pracy gminy Komarówka Podlaska dotyczy dwóch zagadnień - rolniczego rynku pracy i pozarolniczego rynku pracy, który odgrywa niewielką rolę w gospodarce gminy. Wynika to przede wszystkim z rolniczego charakteru gminy. Należy przy tym pamiętać, że tworzenie nowych miejsc pracy poza rolnictwem w gminie, skala rozwoju przedsiębiorczości i powstawanie nowej infrastruktury będzie powolne. Wskutek licznych ograniczeń spowodowanych głównie skromnością środków budżetu państwa, pozostają działania oddolne, które opierają się na inicjatywach lokalnych, gdyż społeczność lokalna ma lepsze rozeznanie swoich potrzeb. Strukturę zatrudnienia w podmiotach gospodarczych w gminie Komarówka Podlaska zarejestrowanych w wojewódzkim systemie REGON według stanu na dzień 31.12.1999 r. w układzie sekcji Europejskiej Klasyfikacji Działalności (EKD) przedstawia Tabela nr 13.

Ogółem podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gminy w 1999 r. było 149.

Tabela Nr 13. Struktura zatrudnienia w gminie na 31.12.1999 r

Lp	Gałąź gospodarki	Liczba zatrudnionych	Udział %
1	Przemysł	5	0,21
2	Budownictwo	11	0,46
3	Rolnictwo	1889	78,31
4	Handel	65	2,70
5	Oświata i wychowanie	112	4,64
6	Służba zdrowia	12	0,50
7	Gospodarka komunalna	6	0,25
8	Leśnictwo	11	0,46
9	Administracja publiczna	32	1,33
10	Transport i łączność	9	0,37
11	Pozostałe razem	15	0,62
12	Razem pracujący	2167	89,85
13	Bezrobotni	245	10,15
14	Razem czynni zawodowo	2412	100,00

Pozarolniczy rynek pracy w gminie Komarówka Podlaska zatrudnia 278 pracujących, co stanowi jedynie 10,85 % ogółu czynnych zawodowo mieszkańców gminy. W województwie odsetek ten wynosi 37%

Uwzględniając, że w miastach powiatowych i stolicy województwa lubelskiego odsetek ten jest z natury rzeczy wyższy, to niewielka liczba pracujących w gminie poza rolnictwem świadczy o małej przedsiębiorczości ludności gminy wynikającej z uwarunkowań środowiskowych oraz małej zasobności społeczności gminnej i pozwala na przybliżoną ocenę charakteru gospodarczego gminy. Największy udział w pozarolniczym rynku pracy poza sektorem prywatnym mają pracujący w oświacie, którzy stanowią 40,29 % zatrudnionych poza rolnictwem w gminie .

Odrębna grupa to prywatna działalność gospodarcza i stanowi ona 40 % zatrudnionych poza rolnictwem. Tak więc wśród podmiotów gospodarczych w gminie dominują zakłady małe, liczące do 5 pracujących.

8.2. BEZROBOCIE

Bezrobocie, zjawisko charakterystyczne dla okresu transformacji gospodarki jest poważnym problemem na obszarze gminy. Liczba osób zarejestrowanych jako poszukujące pracy wynosi 245 osób tj. 10,15 % zawodowo czynnych.

Niepokojącym jest fakt, iż większość bezrobotnych stanowią osoby w wieku 18-30 lat, które nie mają za sobą stażu zawodowego. Generalnie można zatem powiedzieć, że bezrobotni w gminie Komarówka Podlaska to w przeważającej części osoby w wieku o pełnej zdolności do pracy, o najwyższej potencjalnej wydajności psychofizycznej, a więc te, których zaangażowanie na rynku pracy powinno przynosić największe korzyści. Na ogólną liczbę bezrobotnych dwie osoby legitymuje się wykształceniem wyższym, 51 - średnim zawodowym, 20 - średnim ogólnokształcącym, 90 - zawodowym, zaś 82 - podstawowym. Prawo do zasiłku posiada jedynie 46 osób. Można zatem mówić o występowaniu bezrobocia w skali masowej. Przyczyny takiego stanu to, z jednej strony mała podaż miejsc pracy oraz ograniczona finansowo działalność Urzędów Pracy, a z drugiej strony mała aktywność osób bezrobotnych.

8.3. ROLNICZY RYNEK PRACY

Rolnictwo gminy Komarówka Podlaska od dawna charakteryzuje się dużymi nakładami pracy. Udział ludności rolniczej jest nadal bardzo wysoki i wynosi 78,31 % ogółu zatrudnionych.

W gminie Komarówka Podlaska na 100 ha użytków rolnych przypada 19,32 osoby zatrudnionej w rolnictwie.

Niewielkie gospodarstwa, małodochodowa struktura produkcji, oraz podeszły wiek ludności, która stanowi 26 % ogółu ludności powodują, iż dla znacznej części rolników ich gospodarstwo nie stanowi głównego źródła utrzymania. Niewielka część gospodarstw rolnych utrzymuje się z nierolniczych źródeł, ale coraz większą grupę stanowią gospodarstwa utrzymujące się z nie zarobkowych źródeł np. renty, emerytury.

9. SEKTOR ROLNY W GOSPODARCE GMINY

Głównymi elementami środowiska przyrodniczego, które decydują o możliwościach rozwoju rolnictwa gminy są: gleby, klimat, warunki wodne i rzeźba terenu.

Warunki klimatyczne niezbyt dobrze sprzyjają gospodarce rolnej czego przykładem jest długość okresu wegetacji roślin (do 210 dni). Tereny gminy należą do najbardziej suchych obszarów województwa lubelskiego / poniżej 570 mm opadów/.

Ważnym czynnikiem umożliwiającym rozwój rolnictwa są warunki wodne występujące w profilu glebowym, które można ocenić jako niekorzystne.

Tabela nr 14. Struktura powierzchni ogólnej gminy

Wyszczególnienie	Ha	%
Powierzchnia gminy ogółem	13.756	100
Użytki rolne ogółem	9.778	71,08
W tym :		
Grunty orne	6.876	49,99
Sadv	173	1,26
Łąki	2.189	15,91
Pastwiska	540	3,92
Lasy i grunty leśne	2.900	21,08
Pozostałe grunty i nieużytki	1.078	7,84
W tym		
Pod wodami użytkowymi	65	0,47

W strukturze użytkowania ziemi jak przedstawia powyższa tabela największą powierzchnię zajmują użytki rolne, które w ogólnej powierzchni gminy stanowią 71,08 %, województwa 68,4%, a kraju 55%. Lasy zajmują 21,08 % ogółu powierzchni, a pozostałe grunty 7,84 %. Wśród użytków rolnych dominują grunty orne, które stanowią 70,32% ich powierzchni, natomiast trwałe użytki zielone zajmują 27,91 % powierzchni użytków rolnych oraz sady 1,77 %.

Tabela Nr 15. Zróżnicowanie gleb pod względem jakościowym

Klasa gruntów	Grunty orne		Użytki zielone	
	Ogółem	%	Ogółem	%
I				
II	5	0,76		
III a	135	1,97	682	24,99
IIIb	665	9,70		
IV a	2116	30,80	1134	41,54
IV b	2102	30,64		
V	1549	22,57	354	12,97
VI	321	4,68	25	0,91
VI z	8	0,11		
RAZEM	6861	100	2730	100

Z analizy w/w zestawienia wynikają średnio korzystne warunki glebowe. Na obszarze gminy nie występują gleby klasy I, gleb klas drugich jest tylko 5 ha, w klasie III znajduje się około 2 % gruntów orných. Dominują więc gleby IV klasy - około 60 % użytków rolnych. Większość gospodarstw indywidualnych ma grunty w tzw. szachownicy, przeciętnie w 4-5 działkach. W gminie Komarówka Podlaska sektor rolny i działalność gospodarcza około rolnicza ma bardzo duże znaczenie społeczno-gospodarcze. Rolnictwo jest główną gałęzią gospodarki, która ma znaczący wpływ na poziom rozwoju gminy i standard życia mieszkańców. Rolnictwo gminy Komarówka charakteryzuje się średnim stopniem towarowości produkcji rolniczej. Znaczna część indywidualnych gospodarstw rolnych (480) prowadzi działalność wyłącznie bądź głównie dla zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych rodzin związanych z tymi gospodarstwami. Z ogólnej liczby 1340 gospodarstw rolnych /pow. 1 ha/ w gminie, niewiele jest takich, które produkują wyłącznie na własne potrzeby. Najwięcej jest gospodarstw produkujących głównie bądź wyłącznie na sprzedaż - 860.

9.1. STRUKTURA OBSZAROWA GOSPODARSTW

Struktura obszarowa gospodarstw rolnych w gminie Komarówka Podlaska przedstawia się następująco:

Powierzchnia	ilość gosp.	%
• 1.01-4.99 ha	660	49,3
• 5.00-9.99 ha	370	27,6
• 10.00-14.99	130	9,7
• 15.00-19.99	140	10,45
• 20,00-49,99	40	2,75
• 50 ha i więcej	3	0,2
• OGÓŁEM	1340	100,00

Przeciętna powierzchnia gospodarstwa rolnego w gminie Komarówka Podlaska wynosi 7,3 ha, w województwie lubelskim 6.1 ha, natomiast w Polsce 7.00 ha. Ze struktury gospodarstw rolnych wynika, że przeciętna powierzchnia gospodarstwa w gminie przekracza przeciętną powierzchnię w kraju i województwie. Udział gospodarstw małych od 1 - 5 ha stanowi 49,3 % ogółu gospodarstw. Należy jednak zaznaczyć iż na terenie gminy obserwuje się zjawisko koncentracji ziemi w rękach dużych gospodarstw, co spowoduje w dłuższym okresie czasu poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych przy jednoczesnej specjalizacji produkcji.

Powierzchnia użytków rolnych w gminie wynosi 9778 i stanowi 71,08% ogółu powierzchni, w województwie odsetek ten wynosi 68.4%, natomiast w Polsce 59 %. Lasy stanowią 21,08 % powierzchni ogólnej (w woj. 21.7%, w kraju 28.5%) pozostałe grunty i nieużytki stanowią 11,02 % ogółu powierzchni.

Tabela Nr 16. Struktura własności gruntów w 1999 r.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Udział %
Gospodarstwa indywidualne	10980	79,8
AWRSP	194	1,50
SKR	2	0
Inne	2274	18,7
RAZEM	13756	100.00

W przedstawionej strukturze użytkowania gruntów największy udział we władaniu mają gospodarstwa indywidualne 79,8 %. Jedynie 2 ha pozostają we władaniu sektora spółdzielczego.

9.2. STRUKTURA PRODUKCJI ROLNEJ W GMINIE KOMARÓWKA PODLASKA

Produkcja roślinna:

Znaczący odsetek gospodarstw rolnych prowadzi produkcję wielokierunkową, bez wyraźnie określonej specjalności. Sytuacja ta nie sprzyja unowocześnianiu produkcji, warunkującemu obniżkę kosztów i poprawę jej jakości. W konsekwencji powoduje to niską konkurencyjność gospodarstw.

Tabela nr 17. Struktura zasiewów i szacunkowe plony głównych upraw w 1999 r /dane uzyskane w Urzędzie Gminy Komarówka Podlaska/

Rodzaj	Powierzchnia	Udział %	Szacunkowy plon q/ha
Pszenica	950	13,82	28,0
Żyto	1300	18,91	27,0
Jęczmień	400	5,82	29,0
Owies	1150	16,72	26,0
Pszenżyto	500	7,27	27,0
Mieszanki zbożowe	950	13,82	30,0
Ziemniaki	900	13,09	180,0
Buraki	110	1,60	300,0
Warzywa	65	0,95	185,0
Sady	173	2,52	b.d.
Pozostałe	378	5,48	B.d.
RAZEM	6876	100.00	-

Dominującą grupą upraw są zboża, których udział w ogólnej powierzchni zasiewów wynosi 76,35 % (w woj. 71.8 %, Polska 69.6 %). Wśród tej grupy roślin poważną pozycję zajmuje żyto - około 24 % powierzchni zasiewów zbóż, a tuż za nim plasuje się owies — 22 %. Następne są: pszenica i mieszanki zbożowe. Na terenie gminy na dużą skalę uprawia się także ziemniaki, które w strukturze zasiewów mają udział 13,09 %.

Gmina Komarówka Podlaska do początku lat 90 — tych słynęła z sadownictwa i uprawy warzyw, które w połowie obecnej dekady uległy załamaniu ze względu na niską opłacalność produkcji. Jednakże obecnie uprawy owoców i warzyw na terenie gminy mają tendencję rozwojową, co ma także

poparcie w doświadczeniu producentów owoców i warzyw oraz w posiadanym, a obecnie w nie w pełni wykorzystanym sprzęcie do ich uprawy.

Jest to zjawisko, które może stymulować powstanie w przyszłości na terenie gminy przetwórni owocowo - warzywnej, lub przechowalni owoców i warzyw.

B) Produkcja zwierzęca

Podstawowymi gałęziami produkcji zwierzęcej na terenie gminy Komarówka Podlaska jest bydło i trzoda chlewna, które odgrywają znaczącą rolę w produkcji rolniczej gminy.

Tabela nr 18. Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w latach 1990 - 1999

Wyszczególnienie	1990	1995	1999
Bydło	4200	3614	3200
W tym krowy	1700	1568	1400
Trzoda chlewna	13500	12732	11000
W tym maciory'	1250	1170	1050
Owce	1300	430	300
Konie	300	243	200

Na podstawie powyższej tabeli można zaobserwować, że w ciągu ostatnich 10 - ciu lat spadło pogłowie zwierząt gospodarskich głównie w wyniku spadku opłacalności produkcji zwierzęcej. Obsada bydła na 100 ha wynosi obecnie 32,73 szt. i w stosunku do potencjalnych możliwości jest niska, potencjał do hodowli bydła stanowią łąki i pastwiska, które w strukturze powierzchni gminy mają ok. 20 % udział. Najdrastyczniejszy spadek dotknął pogłowie owiec, które spadło ponad czterokrotnie. Z reguły hodowla w/w zwierząt ma charakter tradycyjny i ekstensywny.

Tabela nr 19. Struktura gospodarstw według produkcji zwierzęcej w 1999 roku.

Wyszczególnienie	Gospodarstwo o powierzchni użytków rolnych w ha				
	Ogółem	1-5	5-10	10-15	15
produkcja bydła					
Liczba gospodarstw	370	40	200	110	20
Udział %	100	10,8	54	29,7	15,5
Min. 3 szt.	270	10	160	80	20
posiadające krowy					
Liczba gospodarstw	360	40	195	105	20
Udział %	100	11,1	54,20	29,2	5,5
Min. 3 szt.	155	---	100	50	5
Posiadający trzodę chlewną					
Liczba gospodarstw	470	30	240	150	50
Udział %	100	6,4	51,1	31,9	10,6
Min. 3 szt.	470	30	240	150	50

Jak widać w przedstawionym wyżej zestawieniu, tylko 370 gospodarstw zajmuje się produkcją bydła, co stanowi 27,61% ogólnej liczby gospodarstw w gminie Komarówka Podlaska z czego produkcją bydła wśród gospodarstw rolnych w przedziale 5-10 ha tym kierunkiem zajmuje się aż 200 gospodarstw. Produkcja trzody chlewnej w gminie Komarówka Podlaska zajmuje się 470 gospodarstw, co stanowi 35% ogólnej ich liczby, zaś najwięcej gospodarstw zajmujących się tym kierunkiem produkcji występuje w przedziale 5-10 ha.

Reasumując, należy podkreślić, iż w gminie Komarówka Podlaska produkcja mleka, żywca wołowego oraz wieprzowego ma charakter produkcji towarowej.

9.3. POZIOM WYPOSAŻENIA GOSPODARSTW ROLNYCH

Wiek ciągników wynosi średnio ponad 10 lat. Jednocześnie odczuwany jest brak kompleksowego wyposażenia ciągników w sprzęt towarzyszący. Średnio w gminie na 100 ha użytków rolnych przypada ok. 7,3 ciągniki, w województwie 8,8, a w kraju podobnie jak w gminie Komarówka Podl. - 7,3. Liczba kombajnów zbożowych w przeliczeniu na 100 ha upraw zbóż wynosi 1.9.

Zespołowe użytkowanie maszyn w gminie nie jest rozpowszechnione. Nawożenie mineralne w gminie kształtuje się szacunkowo na poziomie 85,5 kg NPK na 1 ha użytków rolnych, w województwie 90.2 kg NPK, w Polsce 89.6 kg NPK.

Poziom wyposażenia gospodarstw rolnych w gminie Komarówka Podlaska na 31.12.1999 r:

Wyszczególnienie	Liczba (szt.)
Przyczepy	269
Ciągniki rolnicze	722
Kombajny zbożowe	199
Kombajny ziemniaczane	111
Kombajny buraczane	2
Silosokombajny	2
Rozsiewacze nawozów	228
Rozrzutniki obornika	320
Kosiarki ciągnikowe	225
Ładowacze chwytakowe	43
Kopaczki do ziemniaków	86
Sadzarki do ziemniaków	226
Przyczepy zbierające	63
Prasy zbierające	122
Opryskiwacze ciągnikowe	203
Opryskiwacze sadownicze	24
Dojarki bańkowe	68
Schładzarki konwiowe	125
Schładzarki zbiornikowe	20
Sortowniki	67
Agregaty uprawowe	16

Poziom wyposażenia gospodarstw rolnych świadczy o obecności w rolnictwie gminy gospodarstw specjalistycznych, szczególnie zajmujących się produkcją mleka, żywca wołowego oraz produkcją owoców i warzyw.

9.4. ORGANIZACJA OBROTU TOWARAMI ROLNYMI

System dystrybucji płodów rolnych w gminie Komarówka Podlaska jest słabo rozwinięty, a informacja rynkowa jest niewystarczająca. Z powodu rozproszonej i rozdrobnionej produkcji, braku profesjonalnych umiejętności marketingowych oraz braku grup producenckich, rolnicy nie są w stanie

zapewnić dostaw towaru na rynek w wystarczającej ilości i jednorodności. Dlatego też rolnicy nie mogą sprostać konkurencji na rynku. W gminie Komarówka Podlaska nowoczesne struktury nie wykształciły się jeszcze. Nadzieję w tym względzie należy wiązać z oddaniem do użytku rolnego rynku hurtowego w Elizówce pod Lublinem, którego konsekwencją powinno być tworzenie rynku pierwotnego w gminie w postaci grup producentów rolnych i ich związków.

Producenci rolni z terenu gminy sprzedają produkty rolne na krajowych giełdach rolno - ogrodniczych w punktach skupu na terenie gminy lub gmin sąsiednich lub na targowiskach w Komarówce Podlaskiej, Radzynie Podlaskim lub w Wisznicach. Zboża sprzedawane są w punktach skupu w Bedlnie lub w PZZ w Radzynie Podl., ziemniaki w krochmalni w Przewłocze. Trzodę chlewną i bydło sprzedają w punktach skupu w na terenie gminy, bądź bezpośrednio do zakładów w Łukowie i Sokołowie Podlaskim. Niezbędna jest organizacja kompleksowego skupu produktów rolnych na terenie gminy Komarówka Podlaska oraz budowa przechowalni i przetwórni owoców i warzyw.

Edukację w zakresie agrobiznesu, tworzenia grup producenckich oraz drobnej przedsiębiorczości można realizować na terenie gminy w oparciu o kadre pedagogiczną miejscowego liceum oraz fachowców z zewnątrz poprzez organizację kursów, szkoleń, seminariów poświęconych tej tematyce oraz poprzez wprowadzenie np. do liceum dodatkowego przedmiotu - agrobiznes, bądź zorganizowanie policealnego studium agrobiznesu.

10. POZAROLNICZA DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA GMINY

Sytuacja gospodarcza w gminie Komarówka Podlaska w sektorze działalności poza rolniczej nie jest łatwa. Z jednej strony brakuje środków finansowych, które zapewniłyby szybszy rozwój, z drugiej strony gminie brak jest odpowiedniej niezbędnej infrastruktury, która przyciągałaby inwestorów z zewnątrz, a także kadry wykwalifikowanych specjalistów. Na terenie gminy funkcjonuje obecnie 149 podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w systemie REGON. W większości są to firmy małe rodzinne, zatrudniające do 5 pracowników. Dzięki swej elastyczności odgrywają one i odgrywać będą dominującą rolę w gospodarce gminy. Żywot wielu z tych przedsiębiorstw jest krótki. Dlatego jednoosobowe czy dwuosobowe firmy, które pozostają na rynku lokalnym wymagają odmiennego traktowania. Wszystko przemawia za tym, że ożywienie w gminie może nastąpić m.in. dzięki tym firmom, powstającym z inicjatywy prywatnych osób, angażujących swój własny kapitał. Swoją działalność prywatne firmy koncentrują przede wszystkim na handlu, produkcji oraz usługach. Znaczny udział firm o handlowym profilu jest zrozumiały. Ta dziedzina jako pierwsza poddana została pełnej liberalizacji. Niezbyt wielkie były też koszty jej uruchomienia.

Tabela nr 20. Stopień zaspokojenia potrzeb na instytucje, zakłady i punkty usługowe, z których korzystają mieszkańcy gminy Komarówka Podlaska

Ln	Wyszczególnienie	Wystarczający	Niewystarczający	Brak w gminie
1.	Poczty	X		
2.	Banki	X		
3.	Szkoły	X		
4.	Ośrodki zdrowia	X		
5.	Apteki	X		
6.	Biblioteki	X		
7.	Domy Kultury	X		
8.	Kościół	X		
9.	Telefony		X	
PUNKTY NAPRAWY				
10.	Sprzętu RTV			X
11.	Instalacji elektrycznej	X		
12.	Gospodarstwa domow.	X		
PUNKTY USŁUGOWE				
13.	Budowlano-remontowe	X		
14.	Kowalskie, ślusarskie		X	
15.	Mechaniki pojazdowej	X		
16.	Tartaczne	X		
17.	Szewskie	X		
18.	Krawieckie			X
19.	Fryzjerskie	X		
20.	Weterynaryjne	X		
21.	Wytw. mat. Budow.			X
22.	Masarnie			X
23.	Piekarnie		X	
24.	Przetwórstwo owoc-warz			X
25.	Przetwórstwo mleka			X
26.	Inne przetwórstwa			X
27.	Sklepy spożywcze	X		
28.	Kioski z prasą	X		
29.	Restauracje, bary	X		
30.	Targowiska	X		
31.	Stacje benzynowe	X		
32.	Punkty sprzedaży obw.	X		
33.	Skup mleka	X		
34.	Skup żywca	X		
35.	Skup zbóż			X
36.	Skup ziemniaków			X
37.	Skup owoców i warzyw		X	

Wyposażenie gminy Komarówka Podlaska w usługi dla mieszkańców jest zróżnicowane, co obrazuje powyższa tabela. W większości wsi występują usługi elementarne takie jak: sklepy, punkty sprzedaży drobnodetalicznej, zlewnie mleka. Posiadają one formy rozproszone, a swoim usytuowaniem nawiązują do osadnictwa i odbiorcy. Natomiast placówki usługowe, takie jak apteka, ośrodek zdrowia, szkoły, sklepy wielobranżowe zlokalizowane są głównie w Komarówce Podlaskiej. W ośrodku gminnym są zlokalizowane również usługi administracji publicznej /Urząd Gminy, Policja/ oraz administracji gospodarczej /Bank Spółdzielczy, Spółdzielnia „Jedność”/. Brakuje natomiast usługowych zakładów krawieckich oraz naprawy sprzętu RTV, punktów skupu zbóż i ziemniaków, przetwórstwa warzyw oraz masarni.

10.1. ROZWÓJ TURYSTYKI I REKREACJI

Turystyka wiejska różni się pod wieloma względami od turystyki konwencjonalnej. Agroturystyka daje możliwość osiągnięcia dużego przychodu w gospodarstwach, również z działalności spoza rolnictwa. Przykładowo rosnące zainteresowanie społeczeństwa jeździectwem wywołuje zapotrzebowanie na utrzymanie koni wierzchowych. Mogłyby one być własnością zarówno mieszkańców gminy jak i sąsiednich miast, którzy za ich utrzymanie płaciliby uzgodnioną opłatę. Na tę formę wypoczynku gmina posiada duże możliwości, gdyż przez jej teren - od zachodu na wschód przebiega droga krajowa nr 817. Możliwość pobytu na terenie czystym ekologicznie o znacznych walorach krajobrazowych winna być dużą zachętą do tej formy wypoczynku.

Agroturystyka zakłada turystyczne zagospodarowanie istniejących już zasobów gminy, a więc:

- **Gospodarstwa rolne** - dającego możliwość zakwaterowania i wyżywienia turysty, ale też doświadczenia chłopskiego stylu życia, poznanie pracy na wsi, podstaw hodowli zwierząt i uprawy roślin, sposobów spędzania czasu wolnego oraz kultury ludowej;
- **Wsi** -jako wspólnoty terytorialnej umożliwiającej obserwację i uczestnictwo w życiu wsi jako całości, w kulturze wiejskiej, uczestnictwo w obrzędach ludowych, korzystanie z sieci handlowo-usługowej;
- **Gospodarzy** - jako głównego podmiotu życia wiejskiego. Tu pojawia się szansa zapoznania z filozofią i sposobem myślenia mieszkańców gminy, a także z historią gminy i legendami z nią związanymi
- **Środowiska przyrodniczo-kulturowego** - dostęp do czystego powietrza, wody, flory i fauny, możliwość korzystania z nie zagospodarowanej przestrzeni krajobrazowej.

Komplementarnym działaniem jest tworzenie sieci gospodarstw mogących przyjąć wczasowiczów na 1-2 tygodniowy letni lub zimowy wypoczynek lub krótszy sobotnio-niedzielny. Szeroki rozwój możliwości rekreacyjnych gminy wiąże się z opracowaniem strategicznego programu rozwoju agroturystyki w gminie. Należy tutaj wspomnieć, iż tworzenie gospodarstw agroturystycznych spotyka się z coraz większym zainteresowaniem mieszkańców wsi.

Atrakcyjny rekreacyjnie może być pod warunkiem jego zagospodarowania zbiornik Żelizna oraz istniejący na terenie gminy kompleks leśny, natomiast turystycznie liczne zabytki i pomniki przyrody znajdujące się na terenie gminy, gmin sąsiednich, a także w Radzynie Podlaskim.

11. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA

11.1. SZKOLNICTWO I OŚWIATA

Na terenie gminy Komarówka Podlaska znajduje się siedem szkół podstawowych łącznie z punktami filialnymi, jedno gimnazjum, jedno liceum ogólnokształcące oraz jedno przedszkole samorządowe.

Do Szkoły Podstawowej w Komarówce Podlaskiej uczęszcza 405 uczniów oraz 28 do oddziału przedszkolnego. 190 uczniów jest dowożonych do szkoły na koszt gminy, w tym 43 z Jednostki Wojskowej w Bezwoli. Szkoła liczy 18 oddziałów łącznie z przedszkolnym, a średnia liczba uczniów w oddziale wynosi 24. Z języków obcych w szkole uczniowie uczą się języka rosyjskiego z wyjątkiem jednej klasy, w której uczniowie 2 godziny tygodniowo mają język angielski. Stan ten wynika z braku nauczycieli innych języków obcych np. angielskiego lub niemieckiego, przy czym największe zapotrzebowanie jest na nauczanie języka angielskiego. W najbliższym czasie należałoby zapewnić wszystkim dzieciom równy dostęp do nauki języków obcych we wszystkich szkołach gminy. Szkoła zatrudnia 36 nauczycieli pełno i niepełnozatrudnionych, a przeliczając na pełne etaty wynosi to 32,5 etatu. Kadra dydaktyczna szkoły posiada następujące wykształcenie: 16 osób magisterskie, 11 osób wyższe zawodowe i 9 osób Studium Nauczycielskie.

Do Szkoły Filialnej w Derewicznie uczęszcza 30 uczniów, w tym 12 do oddziału przedszkolnego. W szkole są trzy oddziały łącznie z przedszkolnym, a przeciętna liczba uczniów w oddziale wynosi 10. W szkole zatrudnionych jest 4 nauczycieli, w tym: 2 z wykształceniem wyższym magisterskim, 1 z licencjatem z nauczania początkowego i 1 po Studium Nauczycielskim. Budynek szkoły jest w bardzo złym stanie technicznym i wymaga gruntownego remontu

Do Szkoły Filialnej w Przegalinach Dużych uczęszcza 26 uczniów, w tym 6 do oddziału przedszkolnego. W szkole są trzy oddziały łącznie z przedszkolnym, a przeciętna liczba uczniów w oddziale wynosi 8,7. W szkole zatrudnionych jest 4 nauczycieli, w tym: 2 z wykształceniem wyższym magisterskim, 1 z licencjatem i 1 z wykształceniem wyższym zawodowym.

Do Szkoły Filialnej w Walinnie uczęszcza 16 uczniów, w tym 5 do oddziału przedszkolnego. W szkole są 3 oddziały łącznie z przedszkolnym, a przeciętna liczba uczniów w oddziale wynosi 5,3. W szkole zatrudnionych jest 3 nauczycieli, w tym: 2 z wykształceniem wyższym magisterskim, 1 z licencjatem - edukacja zdrowotna.

Do Szkoły Filialnej w Żeliźnie uczęszcza 24 uczniów, w tym 4 do oddziału przedszkolnego. W szkole są 3 oddziały łącznie z przedszkolnym, a przeciętna liczba uczniów w oddziale wynosi 8. Zatrudnionych jest tutaj 5 pełno i niepełnozatrudnionych nauczycieli, w tym: 2 z wykształceniem wyższym

magisterskim, 1 z licencjatem, 1 po Studium Nauczycielskim oraz 1 z wykształceniem średnim ogólnokształcącym.

Do Szkoły Podstawowej w Kolembrodach uczęszcza 94 uczniów, w tym 19 do oddziału przedszkolnego. Szkoła liczy 8 oddziałów łącznie z przedszkolnym, a średnia liczba uczniów w oddziale wynosi 11,7. Z języków obcych uczniowie uczą się języka rosyjskiego. Szkoła zatrudnia 11 nauczycieli pełno i niepełnozatrudnionych. Kadra dydaktyczna posiada następujące wykształcenie: 6 osób wyższe magisterskie, 4 osoby Studium nauczycielskie oraz 1 średnie ogólnokształcące.

Do Szkoły Podstawowej w Brzozowym Kącie uczęszcza 76 uczniów, w tym 17 do oddziału przedszkolnego. Szkoła liczy 7 oddziałów łącznie z przedszkolnym, a średnia liczba uczniów w oddziale wynosi 10,8. Uczniowie uczą się języka rosyjskiego. Nadobowiązkowo za odpłatnością prowadzona jest nauka języka angielskiego, z której korzysta 20 uczniów.

Do gimnazjum uczęszcza łącznie z oddziałem zamiejscowym 89 uczniów, z których 41 jest dowożonych do szkoły na koszt gminy. W oddziale zamiejscowym uczy się 11 uczniów, a w pozostałych oddziałach 78, co daje średnią 26 na oddział. W gimnazjum uczniowie uczą się 2 języków obcych: angielskiego jako języka wiodącego oraz rosyjskiego. Gimnazjum jest zgłoszone do ministerialnego programu „Internet w każdym gimnazjum” i oczekuje na jego realizację. Gimnazjum zatrudnia 21 nauczycieli w przeważającej części na niepełnych etatach, a przeliczając na pełne etaty wynosi to 8,71 etatu. Kadra dydaktyczna gimnazjum posiada następujące wykształcenie: 13 osób wyższe magisterskie, 6 osób wyższe zawodowe, 2 osoby ukończyły Studium Nauczycielskie.

Do Liceum Ogólnokształcącego w Komarówce Podlaskiej uczęszcza ogółem 393 uczniów. W szkole nauczane są trzy języki obce: angielski, niemiecki i rosyjski. Szkoła prowadzi także zajęcia pozaszkolne: kursy prawa jazdy i zajęcia z aerobiku. Szkoła zatrudnia 18 nauczycieli, w tym aż 16 posiada wykształcenie wyższe magisterskie, a 2 licencjat.

Tabela nr 21. Stan baz lokalowych w szkołach gminy Komarówka Podlaska na 31.12.2000 r

Nazwa szkoły	Liczba sal	Szkoła posiada				
		Pracownię Komputerową	Salę Gimnastyczną	Stołówkę	Bibliotekę	Boisko
Szkoła Podstawowa w Komarówce Podlaskiej	12	---	1	1	1	1
Szkoła Filialna w Derewicznie	5	---	---	---	---	---
Szkoła Filialna w Walinnie	5	---	---	---	---	---
Szkoła Filialna w Żeliźnie	5	---	---	---	---	---
Szkoła Filialna w Przegalinach Dużych	6	---	---	---	---	---
Szkoła Podstawowa w Kolembrodach	7 (z oddz. przedszk.)	1	1	1	i	
Szkoła Podstawowa w Brzozowym Kącie	7+1 oddz. przedszk.	1			1	1
Gimnazjum	3+1 w Kolembrodach	1	1	1	1	1
Liceum Ogólnokształcące w Komarówce Podlaskiej	16	1	1	1	1	1

Jak widać na powyższym zestawieniu, szkoły w gminie Komarówka Podlaska posiadają dobrą bazę lokalową, nie dotyczy to jedynie szkół filialnych, a także ze względu na brak sali gimnastycznej i stołówki, Szkoły Podstawowej w Brzozowym Kącie. Budynki szkół w Derewicznie, Brzozowym Kącie, Walinnie oraz przedszkola w Komarówce Podlaskiej wymagają remontu. Na uwagę zasługuje fakt, iż wszystkie szkoły oprócz szkół filialnych oraz Szkoły Podstawowej w Komarówce Podlaskiej wymienionych posiadają pracownie komputerowe. Istnieje pilna potrzeba budowy budynku gimnazjum w Komarówce Podlaskiej oraz wspólnej hali sportowej dla Liceum

Ogólnokształcącego, Gimnazjum i Szkoły Podstawowej, a także boisk szkolnych w Komarówce Podlaskiej.

Tabela Nr 22. Wyposażenie sal edukacyjnych w pomoce dydaktyczne

Nazwa szkoły	Sala oddziału przedszkolnego	Sale klas Młodszych	Pracownie Przedmiotowe	Sala Komputerowa	Sala sportowa	Biblioteka
Szkoła Podstawowa w Komarówce Podlaskiej	Wyst.	słabe	Słabe	---	Wyst.	Wyst.
Szkoła Filialna w Derewicznie	dobrze	Wyst.	---	---	---	---
Szkoła Filialna w Walinnie	słabe	Wyst.	---	---	---	---
Szkoła Filialna w Żeliźnie	Wyst.	Wyst.	---	---	---	---
Szkoła Filialna w Przegalinach Dużych	Wyst.	Słabe	---	---	---	---
Szkoła Podstawowa w Kolembrodach	dobrze	Dobre	Wyst.	Wyst.	dobrze	Dobre
Szkoła Podstawowa w Brzozowym Kącie	słabe	Wyst.	Wyst.	Wyst.		Dobre
Gimnazjum			Słabe	b. dobre	Wyst.	Wyst.

Szkoły z terenu gminy wyposażone są na poziomie zadowalającym w pomoce naukowe. Najpoważniejszym mankamentem są słabo wyposażone pracownie przedmiotowe w Gimnazjum oraz słabo wyposażona pracownia komputerowa i pracownia języków obcych w Liceum Ogólnokształcącym.

Tabela nr 23. Wyposażenie sal edukacyjnych w pomoce dydaktyczne w Liceum Ogólnokształcącym w Komarówce Podlaskiej

Nazwa sali	Ocena stanu wyposażenia
Pracownia komputerowa	Dobre
Sala gimnastyczna	Słabe
Biblioteka	Dobre
Pracownia biologiczna	Dobre
Pracownia chemiczna	Dobre
Pracownia fizyczna	Dobre
Pracownia historyczna	Dobre
Pracownia geograficzna	Dobre
Pracownie i. Obcych	Słabe
Pozostałe sale przedmiotowe	Dobre

Tabela nr 24 . Liczba dzieci w szkołach gminy Komarówka Podlaska.

Nazwa szkoły	Liczba dzieci w roku szkolnym							
	1996/ 97	1997/ 98	1998/ 99	1999/ 2000	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004
S P w Kom. Podlaskiej	476	468	475	409	291	303	237	216
Szkoła Filialna w Derewicznie	36		26	18	26	32	29	28
Szkoła Filialna w Walinnie	20	23	20	11	13	12	13	10
Szkoła Filialna w Żelźnie	32	32	25	20	17	14	11	15
Szkoła Filialna w Przegalinach Dużych	26	27	30	18	14	11	10	10
Szkoła Podstawowa w Kolembrodach	70	73	79	75	56	55	51	45
Oddział przedszkolny w Kolembrodach	15	14	18	19	17	9	10	14
Szkoła Podst. w Brzozowym Kącie	69	67	58	59	60	57	52	51
Gimnazjum	---	---	---	89	183	256	253	247
Liceum Ogóln.	320	334	341	393	480	388	400	325

Tabela Nr 25. Liczba dzieci w oddziałach szkół w roku szk. 1999/2000

Nazwa szkoły	Liczba dzieci ogółem	Klasa									Ilość oddziałów
		0	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	
Szkoła Podstawowa w Komarówce Podlaskiej	433	28	36	41	48	66	48	73	---	93	18
Szkoła Filialna w Derewicznie	30	12	8	6	4	---	---	---	---	---	3
Szkoła Filialna w Walinnie	16	5	4	4	3	---	---	---	---	---	3
Szkoła Filialna w Żeliźnie	24	4	10		7	---	---	---	---	---	3
Szkoła Filialna w Przegalinach Dużych	24	6		11	7	---	---	---	---	---	3
Szkoła Podstawowa w Kolembrodach	94	19	10	6	10	10	12	12	---	15	7+1 oddział przedszk.
Szkoła Podstawowa w Brzozowym Kącie	76	17	10	9	9	10	12	9			
Gimnazjum	89		89								3+1 w Kołembrodach
Liceum Ogólnokształcące w Komarówce Podlaskiej	393		144	91	100	58					13

Tabela Nr 26. Zatrudnienie nauczycieli w roku szk 1999/2000

Nazwa szkoły	Zatrudnienie nauczycieli			
	Ogółem	Mianowanych	Na czas nieokreślony	Na czas określony
Szkoła Podstawowa w Komarówce Podlaskiej	36	29	4	
Szkoła Filialna w Derewicznie	4	4	---	---
Szkoła Filialna w Walinnie	3	2	1	---
Szkoła Filialna w Żeliźnie	5		1	1
Szkoła Filialna w Przegalinach Dużych	4	3	1	---
Szkoła Podstawowa w Kolembrodach	11	10	---	1
Szkoła Podstawowa w Brzozowym Kącie	10	6	2	2
Gimnazjum	21	16	2	19
Liceum Ogólnokształcące w Komarówce Podlaskiej	18	13	13	5

Tabela Nr 27. Analiza kadrowa /dane dotyczące wykształcenia nauczycieli/

Nazwa szkoły	Kierunek ukończonych studiów /specjalizacji/ np. nauczanie początkowe matematyka itd.	Ogółem	Wykształcenie	
Szkoła Podstawowa w Komarówce Podlaskiej	Nauczanie początkowe w tym: 1 osoba II stopień specjalizacji i 1 osoba I stopień specjalizacji	5	Mgr	
	Wychowanie przedszkolne	1 1 1	Wyższe zaw.z p.p. SN Studium	
	Matematyka	1 2	Wychowania Przedszkolnego Średnie pedagog. Wych. Przedszk.	
	j. polski	2+1 1	Mgr SN	
	biologia	1 1	Mgr Wyższe zawodowe SN	
	geografia	1 1	Mgr SN rolnicze	
	technika	1 1	Mgr SN	
	wych. Fizyczne	1 2	Mgr Mgr	
	fizyka, informatyka	1	Mgr	
	j. rosyjski	1	Mgr	
	j. angielski	1	Mgr	
	muzyka	1	Mgr	
	historia, WOS	1	Mgr	
	biblioteka	1	Mgr	
	religia	1	Mgr	
	wych. świetlicy	1 1	Średnie SN	
	Szkoła Filialna w Derewicznie	Wych. Przedszkolne	1	Mgr
		Nauczanie początk.	1	Mgr
			1	Licencjat
			1	SN

Szkoła Filialna w Walinnie	Wych. Przedszkolne Nauczanie początkowe	1 1 1	Licencjat Mgr, SN Mgr
Szkoła Filialna w Żelźnie	Wych. Przedszkolne Nauczanie religia	1 2 1 1	Licencjat Mgr SN Średnie
Szkoła Filialna w Przegalinach Dużych	Wych. Przedszkolne Nauczanie religia	1 1 1 1	Mgr Mgr Licencjat Wyższe zawodowe
Szkoła Podstawowa w Kolembrodach	Nauczanie Wych. Przedszkolne Matematyka Historia Chemia Wychowanie fizyczne religia		2 mgr, 1 SN 1 mgr, 1 SN 1 mgr, 1 SN SN Mgr Mgr Średnie
Szkoła Podstawowa w Brzozowym Kącie	Nauczanie Matematyka Wych. Przedszkolne Pedagogika Teologia geografia	5 1 1 1 1 1	Mgr, 1 osoba podypl. Informatyka, 1 osoba naucz. Blokowe przedm. Humanistycznych Mgr Mgr + podypl. polonistyka Mgr T- podypl. Polonistyka Mgr SN
Gimnazjum	Matematyka Fil. Polska Nauki polityczne Fil. Rosyjska Historia, WOS Geografia Biologia Fizyka Chemia Informatyka Sztuka (muzyka) Wych. Fizyczne Resocjalizacja Bibliotekarstwo religia	2 3 1 1 2 1 1 2 1 2 2 2 1 2 2	Mgr 1 wyż zawodowe 1 mgr, 1 SN mgr mgr mgr mgr mgr 1 wyż. zawodowe, 1 podyplomowe mgr mgr mgr mgr licencjat 1 mgr, 1 SN 1 wyż. zawodowe, 1 mgr inż.

Liceum Ogólnokształcące w Komarówce Podlaskiej	Fil. Polska	3	Mgr
	Fil. Angielska	2	Mgr
	Fil. Niemiecka	1	Mgr
	Matematyka	2	Mgr
	Geografia	2	Mgr
	Historia	1	Mgr
	Biologia	1	Mgr
	Fizyka	1	Mgr
	Chemia	1	Mgr
	Wych. Fizyczne	2	Mgr
Fil. rosyjska	1	Mgr	

Kadra pedagogiczna szkół w gminie Komarówka Podlaska jest dobrze przygotowana do wykonywania zawodu, a jednocześnie uzupełnia swoje wykształcenie, co w połączeniu z mało liczebnymi klasami może skutkować podwyższeniem poziomu nauczania.

Reasumując, aby zapewnić dzieciom dobre warunki dydaktyczne oraz lokalowe należałoby wygospodarować na ten cel odpowiednie środki finansowe.

11.2. OPIEKA ZDROWOTNA I POMOC SPOŁECZNA

Aktualny stan opieki zdrowotnej w gminie opiera się na:

1. miejscowym Niepublicznym Zakładzie Podstawowej Opieki Zdrowotnej
2. dwóch punktach usług stomatologicznych (także niepublicznych)
3. miejscowej aptece prywatnej
4. Powiatowym Szpitalu w Radzynie Podlaskim , dostępnym dla wszystkich mieszkańców gminy wraz z radzyńskim Pogotowiem Ratunkowym.

W dawnym GOZ-ie zatrudnionych jest 3 lekarzy wraz z personelem medycznym - liczba ta jest na obecne warunki oraz potrzeby wystarczająca, podobnie, podobnie jak usługi stomatologiczne wykonywane przez dojeżdżającą dentystkę i stomatologa zatrudnionego na stałe. Kwalifikacje personelu pomocniczego są wystarczające, zwłaszcza, że większość zatrudnionych to pracownicy z długoletnim stażem. Placówki miejscowe świadczą usługi specjalistyczne i w zakresie ogólnym. Zależnie od pory roku przyjmują od 12 do 30 pacjentów na dobę. W NZPOZ pracuje 2 internistów (I i II stopień specjalizacji) oraz 1 pediatra.

Stan zdrowotny mieszkańców gminy jest przeciętny. Zależy on od stopnia ich zamożności, sposobu odżywiania oraz wiedzy na temat zdrowia i higieny. Jego polepszenie zależy w dużym stopniu od współpracy gminnych ośrodków zdrowia ze szkołami i placówkami oświatowymi. Podstawowym zagrożeniem dla zdrowia, szczególnie w Gminie Komarówka Podlaska jest: nadużywanie alkoholu, palenie papierosów. Jednak najczęściej zgonów jest spowodowanych chorobami układu krążenia, chorobami nowotworowymi, a także urazami na skutek wypadków przy pracy w rolnictwie, wypadków drogowych oraz pożarów.

Na terenie Gminy Komarówka Podlaska został powołany Uchwałą nr XIV/40/90 Rady Gminy z dnia 18.02.1990r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Zarządzeniem nr 3 Naczelnika Gminy Komarówka Podlaska z dnia 20.02.1990 został zatwierdzony Statut Ośrodka określający jego organizację wewnętrzną. Jednostka posiada wyodrębniony rachunek bankowy w miejscowym Banku Spółdzielczym. W Ośrodku aktualnie zatrudnione są 4 osoby w wymiarze czasu pracy 3,5 etatu.

Zadania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej realizowane są w miarę posiadanych środków budżetowych zgodnie z:

- ustawą z dnia 29 listopada 1990 roku o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz.U. z 1998 r. nr 64, poz. 414)
- ustawą z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. nr 111, poz. 535 z póź. zm.)
- rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 5 października 1993r. w sprawie określenia zakresu i form oraz trybu udzielania kobietom w ciąży oraz wychowującym dziecko pomocy w zakresie opieki socjalnej i prawnej (Dz. U. nr 97, poz. 441 z póź. zm.)
- z ustawą o zasiłkach rodzinnych i pielęgnacyjnych (Dz. U. z 1995r. nr 4, poz. 17 z póź. zm.)
- z ustawą z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach i innych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. nr 142, poz. 950 z póź. zm.)

Mieszkańcy gminy w 1999 roku korzystali z następujących form pomocy:

ZADANIA ZLECONE

Świadczenia społeczne	1999	2000 (plan)
	261.539,00	226.000,00
Zasiłki stałe - korzystało 7 rodzin na kwotę:	21.672,00	33.408,00

Zasiłki stałe wyrówn. - 10 osób	336 888,28	25.406,00
Renty socjalne - 33 osoby	126.546,00	133.632,00
Zasiłki okresowe - 70 osób	49.343,90	13.000,00
Zasiłki dla kobiet w ciąży - 19 rodzin	16.669,39	11.196,00
Składki na ubezpieczenie	13.619,00	10.000,00
	33.151,00	34.000,00
zasiłki pielęgnacyjne - 26 osób	27.635,24	29.148,84
zasiłki rodzinne - 8 rodzin	5.515,60	4.992,00
pomoc kombatantom - 19 osób	4.000,00	realizowane wg dotacji

ZADANIA WŁASNE

Zasiłki celowe - korzystało 122 rodziny	2.100,00	28.726,00
Usługi opiekuńcze - 16 osób	20.999,78	23.335,00
dożywianie dzieci - 179 dzieci	21.458,45	24.500,00
na zakup niezbędnego sprzętu na wyposażenie kuchni	6.291,57	
dofinansowanie do biwaku dla 10 dzieci z rodzin wielodzietnych i ubogich		50,00
kolonie letnie dla 2 dzieci		800,00

W 1999 roku 10 dzieci korzystało bezpłatnie z kolonii letnich dofinansowanych przez Komisję i Kuratorium Oświaty. Troje dzieci pojechało na letnie kolonie finansowane przez Komisję ds. Przeciwdziałania Alkoholizmowi. Na przestrzeni 10 ostatnich lat zmieniające się przepisy tworzyły nowych klientów pomocy społecznej m.in. kobiety w ciąży, inwalidów od dzieciństwa, kombatantów. Przed ośrodkami stawiane były przez rząd nowe zadania takie jak np. dopłata do wydatków mieszkaniowych. Ośrodek zajmuje się również wypłatą zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych. Można stwierdzić, że w związku z tym wzrosła ranga ośrodka pomocy społecznej, ponieważ od niego większość zgłaszających się oczekuje rozwiązania trudnych problemów życiowych. Na terenie gminy nie działają bowiem żadne organizacje, które w swoich programach zawierałyby pomoc jakimkolwiek grupom społecznym. Reasumując, działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zależy od budżetu, jakim dysponuje.

11.3. KULTURA, SPORT OCHRONA ZABYTKÓW

13 grudnia 1996 roku uchwałą Rady Gminy połączono Gminną Bibliotekę Publiczną z Gminnym ośrodkiem Kultury i utworzono Połączenie placówek przyniosło istotne zmiany zarówno w statucie organizacyjnym, jak i w działalności merytorycznej biblioteki. Jej funkcja została rozszerzona na działania typu kulturalno-oświatowego.

W skład Gminnego Centrum Kultury wchodzi:

- Biblioteka Publiczna w Komarówce
- Dom Kultury w Komarówce Podlaskiej
- Dom Kultury w Derewicznej

Obecnie w GCK zatrudnionych jest 5 osób na 4 etatach:

Gminne Centrum Kultury jest finansowane z budżetu gminy oraz dochodów własnych, które pochodzą najczęściej z usług ksero, wynajmu sali i sprzedaży lokalnej gazety. Środki przeznaczane na działalność kulturową są zbyt małe w porównaniu z potrzebami. Wprawdzie nakłady nominalne zwiększają się, lecz nie ma realnego wzrostu w związku z inflacją. W 1998 roku nakłady na kulturę wyniosły 93 000 zł, w 1999 wzrosły tylko o 1 000 zł, a w 2000 roku - o 3 000 zł. Brak odpowiedniej bazy lokalowej w znacznym stopniu utrudnia i ogranicza działalność biblioteki i GCK. Mimo to obie te placówki prowadzą intensywną działalność.

Gminne Centrum Kultury sprawuje funkcje w zakresie koordynacji i nadzorowania działalności amatorskiego ruchu artystycznego gminy. Na jej terenie działają dwa ludowe zespoły śpiewacze: zespół „Leśniarki” z Żulinek i zespół KGW z Derewicznej.

Zespół „Leśniarki” rozpoczął działalność w 1986 roku. W 1996 roku „Leśniarki” obchodziły uroczyste 10-lecie swego istnienia. Zespół współpracuje z poetką ludową Anielą Pawlikowską z Żelizny i przy jej pomocy przygotował widowisko obrzędowe „Wieczorki na Podlasiu”. W swoim repertuarze zespół posiada pieśni ludowe, przyśpiewki weselne, kolędy oraz programy okolicznościowe. „Leśniarki” uczestniczyły w wielu przeglądach i konkursach. Uświetniały także wiele uroczystości lokalnych, powiatowych i wojewódzkich.

W 1995 roku powstał Zespół Śpiewaczy w Derewicznej. Zespół śpiewając i grając w teatrze obrzędowym podtrzymuje tradycje ludowe wsi. W swoim repertuarze posiada on widowiska obrzędowe „Prządki” i „Wiejska Znachorka”, za które był kilkakrotnie nagradzany na różnych przeglądach. Zespół wielokrotnie występował w gminie i w powiecie.

Przy GCK działa dziecięcy zespół taneczny „Afro”, który wielokrotnie prezentował układy tańca dyskotekowego na uroczystościach gminnych.

Gminne Centrum Kultury przyjęło także patronat nad chórem żeńskim z Komarówki Podlaskiej i powstały w październiku 1999 roku zespołem Koła Gospodyń Wiejskich z Wólki Komarowskiej, który przyjął nazwę „Moderato”

Zespół „Moderato” wykonuje pieśni patriotyczne, kolędy i programy rozrywkowe.

Gminne Centrum Kultury ma na swoim koncie liczne sukcesy, do których przede wszystkim zaliczyć należy wydawanie gazety „Zagroda” - magazynu informacyjnego Gminy Komarówka Podlaska oraz udział w imprezie ogólnopolskiej pt. „Biesiada weselna” w Węgrowie - Gmina Komarówka Podlaska reprezentowana była w dwóch kategoriach: zespoły obrzędowe i ciasto weselne.

Ważną datą w historii gminnego Centrum Kultury był dzień 14 lutego 1999r., wtedy biblioteka obchodziła 50-lecie swej działalności. Z tej okazji odbyła się uroczysta sesja Rady Gminy. Odbył się także kiermasz książki, miały miejsce występy Zespołu Tanecznego GCK oraz zespołów z Żulinek i Derewicznej, a uczniowie szkoły podstawowej zaprezentowali montaż słowno-muzyczny. Jubileusz, którego obchody miały miejsce w Szkole Podstawowej w Komarówce Podlaskiej zgromadził liczną grupę gości, wśród których byli przedstawiciele władz lokalnych, czytelnicy oraz byli i obecni bibliotekarze. Dla uczczenia półwiecza istnienia i działalności Gminnej Biblioteki Publicznej pracownicy tej placówki przygotowali wiele konkursów, wystaw, odczytów i lekcji bibliotecznych. Do cieszących się dużym powodzeniem należał konkurs plastyczny na projekt exlibrisu biblioteki. Do konkursu przystąpiło 80 osób, a autorzy najlepszych prac zostali nagrodzeni książkami.

W 1999 roku Gminny Dom Kultury i biblioteka zorganizowały około 150 imprez. Najpopularniejsze z nich to: konkursy czytelnicze i plastyczne, spotkania z ciekawymi ludźmi, lekcje biblioteczne, wycieczki do biblioteki, wystawy, imprezy okolicznościowe i plenerowe. GCK jest organizatorem większości imprez kulturalno-oświatowych w gminie. Swą działalnością obejmuje zarówno dzieci, młodzież, jak i dorosłych. Oferta kulturalna placówki jest bardzo różnorodna. Pracownicy GCK prowadzą taneczne, teatralne i plastyczne kółka zainteresowań dla dzieci i młodzieży. Placówka organizuje wiele imprez, niektóre z nich weszły już do stałego kalendarza. Corocznie organizowane są: spotkania oplatkowe dla ludzi samotnych, gminne prezentacje grup kolędniczych, konkurs na szopkę bożonarodzeniową, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Akcji Zima i Dzień Akcji Lato. Konkursy recytatorskie dla dzieci i młodzieży, konkurs „Pisanka Wielkanocna”, Dzień Matki, Dzień Dziecka, pożegnanie wakacji, dożynki gminne etc. Dużym zainteresowaniem wśród dzieci i młodzieży cieszą się konkursy czytelnicze, rysunkowe i zgaduj-zgadule. Wyżej wymienione imprezy są organizowane w ramach współpracy GCK z Kołami Gospodyń Wiejskich, parafią, Ochotniczą Strażą Pożarną, Społeczną Radą Programową GCK, Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz szkołami z terenu całej gminy.

Gminna Biblioteka Publiczna w Komarówce Podlaskiej jest dostępna dla czytelników wszystkich grup wiekowych, zawodowych i społecznych. Posiada liczny księgozbiór i dużą liczbę czytelników. Statystykę dotyczącą księgozbioru

liczby czytelników i wypożyczeń w latach 1997-1999 przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 28. Liczba czytelników i wypożyczeń w latach 1997 - 1999

Rok	Liczba woluminów w księgozbiorze	Liczba czytelników	Liczba wypożyczeń	Średnia wypożyczeń w ciągu roku na 1 osobę
1997	16547	709	12730	18
1998	16518	599	11394	19
1999	16719 w tym: lit. Piękna dla dzieci: 4290 lit. piękna dla dorosłych: 7042 lit. Z innych działów: 5287	634 w tym: uczniowie: 239 studenci: 19 prac. umysł.: 57 robotnicy: 9 rolnicy: 33 inne zatrudnienie: 6	12286 w tym: lit. piękna dla dzieci: 3786 lit. piękna dla dorosłych: 6228 lit. z innych działów: 2272	19,4

Księgozbiór biblioteki ma charakter uniwersalny. Jego zasadniczą część stanowią książki z dziedziny literatury pięknej dla dzieci, młodzieży i dorosłych, literatury popularnonaukowej i poradniki.

Tabela nr 29. Strukturę zbiorów zakupionych do Gminnej Biblioteki Publicznej w latach 1997-1999

Rok	Ogółem woluminów		Literatura piękna		Literatura popularnonaukowa	
	ubyło	Przybyło	Dla dorosłych	Dla dzieci	Dla dorosłych	Dla dzieci
1997	102		180	64	71	20
1998	421	392	212	108	44	28
1999	-	201	70	58	71	

Fakt, iż najmniej książek zakupiono w 1999 roku wynikał z niewielkiego wzrostu środków finansowych na zakup księgozbioru przy jednoczesnym znacznym wzroście cen książek.

Tabela nr 30. Stan czytelnictwa i bibliotek w gminie

Biblioteka	Liczba woluminów w księgozbiorze	czytelnicy	Wypożyczenia ogółem	Wypożyczenia na 1 osobę
Biblioteka Szkolna w Brzozowym Kącie	1800	70	1 330	19
Biblioteka Gminna w Komarówce Podlaskiej	16 719	634	12 299	19,4
Biblioteka Szkolna w Kolembrodach	6 502	99	3 069	31
Biblioteka Szkolna w Komarówce Podlaskiej (szkoła podstawowa)	17 401	482	8 194	17
Biblioteka Szkolna w Komarówce Podlaskiej (LO)	17 288	417	6 255	15
Razem dla bibliotek: (wg danych jednostkowych)	59 710	1702	31 147	18,3

SPORT, REKREACJA, KLUBY SPORTOWE

W Gminie Komarówka Podlaska działają następujące ośrodki kultury fizycznej:

- Szkolne Związki Sportowe przy szkołach podstawowych w Kolembrodach i Komarówce Podlaskiej. Korzystają one z obiektów i sprzętu będącego własnością w/w szkół. Ich działalność z braku środków jest coraz słabsza.
- Jednosekcyjny GKSS „Husar” liczący 40 członków popularyzujący strzelectwo sportowe, licencjonowany przez PZSS mający na stanie własną broń strzelecką, swój magazynek broni oraz do dyspozycji komunalną strzelnicę gminną. Klub bazuje także na wypożyczanej broni lokowskiej. Klub intensywnie rozwija się promując siebie oraz całą gminę poprzez obecność w mediach.
- Parafialny Klub Sportowy „Olimpia” w Komarówce Podlaskiej. W jego strukturach funkcjonują następujące sekcje:

- sekcja piłki nożnej
- sekcja lekkiej atletyki
- sekcja bilardu
- sekcja szachowa
- sekcja tenisa stołowego

Klub zrzesza 82 członków rekrutujących się z miejscowej młodzieży szkolnej i bazuje na kadrze nauczycieli w.f. . Nie posiada on własnego zaplecza, a jego działalność opiera się na sprzęcie i obiektach szkół oraz miejscowym stadionie. Uczestniczy w rozgrywkach i turniejach rywalizując z podobnymi klubami siedleckiej diecezji lub w obrębie dekanatów. Wymaga zakupu nowego sprzętu i dotacji.

- GLKS „Zryw” w Kolembrodach liczy 45 członków i podobnie jak „Husar” należy do pionu Zrzeszenia LZS posiadając dwie sekcje

- Sekcję lekkoatletyki (w kategorii juniorów młodszych)
- Sekcję piłki nożnej dla starszej młodzieży

Opiekunami obu sekcji są nauczyciele w.f. Klub utrzymuje się z funduszy gminy i sporadycznie otrzymuje dofinansowanie od sponsorów.

OBIEKTY ZABYTKOWE I PRZYRODNICZE:

1. Komarówka Podlaska

- Kościół parafialny pod wezwaniem NSPJ - kościół neogotycki wybudowany w latach 1907-1911, murowany, bazylikowy: założony na planie krzyża (trójnawowy z transeptem i czworokątnie zakończonym prezbiterium). Nawa główna - wyższa i boczne - niższe przykryte krzyżowo-żebrowynii sklepieniami wspartymi na filarach wewnętrznych i przyporach na zewnątrz murów. Fronton kościoła skomponowano po diagonali (ukosie z dużą wieżą, poprzez dach nad nawą główną do wieży niższej) z rozetą w korpusie głównym nad chórem wraz z parkanem otaczającym plac przykościelny i łączącym plebanię, organistówkę i dom

parafialny z przyległościami. Wystrój i wyposażenie (ołtarze, stalle, konfesjonały, obudowa organów, baptysterium, stolarka zakrystii) również w stylu neogotyckim. Większość wystroju, tj. stolarki artystycznej i wyrobów snycerskich wykonał miejscowy samouk Franciszek Maksymiuk.

- Relikty po dworze Niepokulczyckich przy ul. Staszica – pozostała tylko jedna z oficyn dwora.

2. Kolembrody

Jednonawowy kościół drewniany z początku XIX wieku, dwuwieżowy z zabytkową pochodzącą z XVIII wieku dzwonnica przebudowaną w II połowie XIX wieku.

3. Przegaliny Duże

- Kościół Parafialny pw. ONMP, drewniany, jednonawowy, halowy, w środku polichromowany, bezwieżowy z sygnaturką nad prezbiterium oraz z zabytkową dzwonnica z XVIII wieku przebudowaną na początku XX wieku. Kościół ten początkowo unicki, a za caratu cerkiew, od 1919 roku stał się kościołem rzymsko-katolickim.
 - Dwór-pałac dziedzica Przegalin Dużych, obecnie budynek szkoły podstawowej, wzniesiony w II połowie XIX wieku przez ordynata Władysława Szaniawskiego, znanego astronoma. Murowany, dwukondygnacyjny z wieżą obserwacyjną. Po wojnie przebudowany, pozbawiony sztukaterii oraz stiuków wewnętrznych i na fasadzie budynku. Od południa - pozostałości z zabudowań gospodarczych i gorzelni.
 - Pozostałości po dworze Bożyków i Paprockich na przegalińskich Brzezinach (w złym stanie) oraz fragmenty parku w stylu angielskim
4. Żelizna - Dwór Stolarczyków, obecnie budynek szkoły, murowany, dwukondygnacyjny, z frontonem zwieńczony gzymsem kordonowym, dookoła pozostałości po parku w stylu angielskim.
5. Walinna - Kapliczka przydrożna wiejska z ikoną XVIII-czną, obecnie w nowej kaplicy murowanej

ZABYTKI MALARSTWA I RZEŻBY

Zabytki te nie są całkowicie zinwentaryzowane. Głównie znajdują się w kościołach parafialnych, rzadziej w kapliczkach wiejskich lub cmentarnych. Nie ma informacji na temat prywatnych kolekcji dzieł malarstwa czy rzeźby. W kościołach parafialnych znajdują się polichromie ścienne na drewnie, a także niedatowane ikony. Oprócz tego do zabytków należy zaliczyć pounickie krucyfiksy, misy na wodę święconą, rzeźby figuratywne np. płaskorzeźbione popiersia Ewangelistów na ambonach w kościołach w Przegalinach Dużych i Kolembrodach, rzeźby pełnopostaciowe na ołtarzach i ambonie w Kościele w Komarówce, malowidła (najczęściej w tondach) wprawione w fenetrony godne:

uwagi także ze względu na artystyczną stolarkę obramowania. Z dzieł malarskich na uwagę zasługuje najstarsze płótno znajdujące się w Kościele Parafialnym pw. NSPJ w Komarówce Podlaskiej przedstawiające pełnopostaciowy wizerunek św. Wawrzyńca z rusztem. Jest to obraz z końca XVIII wieku uratowany z pożaru drewnianego kościoła pod wezwaniem św. Wawrzyńca zastąpionego kościołem murowanym wybudowanym w latach 1855-60 dziś już nie istniejącym.

11.4. OCHRONA PRZECIWPOŻAROWA I BEZPIECZEŃSTWO

Pożar jest zdarzeniem losowym niszczącym cały dorobek życia ludzi oraz powodującym utratę zdrowia a nawet życia. Należy więc podejmować działania dla ochrony przeciwpożarowej. System ochrony ppoż. gminy opiera się na systemie krajowym i ratownictwo w tym zakresie zależy od PSP oraz spoczywa na jednostkach OPS należących do systemu krajowego i w dalszej kolejności na OSP.

W gminie jest 9 jednostek OSP, w tym 5 jednostek typu S, pozostałe 4 - typu M. Do systemu krajowego włączono 2 jednostki z Komarówki Podlaskiej i Przegalin Dużych. Rozmieszczenie ośrodków Straży Pożarnej zaspakaja potrzeby w tym zakresie, natomiast usprzętowanie jest niedostateczne np. tylko 2 z 7 samochodów bojowych spełniają wymogi standardowe (z Komarówki Podlaskiej i Przegalin Dużych). W jednostkach typu M sprzęt jest przestarzały, a motopompy PO-5 starego typu wymagają wymiany lub gruntownego remontu.

Stan sieci ujęć wodnych i wodociągów jest niezadowalający (ok. połowa hydrantów jest uszkodzona).

Plan rozwoju systemu ochronnego przewiduje zabezpieczenie środków finansowych na wyposażenie materiałowe OSP i zakup nowoczesnych wozów bojowych. Zakłada się, że nakłady na ten cel będą rozłożone na jedną dekadę. Oprócz tego gmina zamierza zabiegać o środki pozabudżetowe na ten cel. Celem władz gminy jest także umożliwienie członkom OSP odbycia kursów szkoleniowych, aby udoskonalili oni swe umiejętności.

Sprawność działania jednostek OSP jest zadawalająca, o czym świadczy skuteczność przeprowadzonych interwencji i akcji ratowniczo-gaśniczych, których w 1999 roku było 14, w 1998 - 8, natomiast do połowy bieżącego roku - 7.

12. ANALIZA SWOT GMINY KOMARÓWKA PODLASKA

Mocne strony	Słabe strony
1. Brak przemysłu, czysta atmosfera, co umożliwia rozwój agroturystyki	1. Brak profesjonalnego wysypiska śmieci (sortowni, spalarni)
2. Zamierzenia budowy wysypiska śmieci	2. Kanalizacja nie przekraczająca 5% zapotrzebowania gospodarstw domowych
3. Przedsiębiorcza społeczność	3. Deficyt wody (wadliwa melioracja)
4. Zadowolający stopień telefonizacji	4. Brak sieci gazociągowej
5. Dobra struktura obszarowa gospodarstw rolnych	5. Brak sieci wodociągowej na terenie całej gminy
6. Obecność specjalizacji w rolnictwie	6. Zły stan dróg
7. Dobrze przygotowana kadra pedagogiczna	7. Zły stan mostów
8. Obecność liceum na terenie gminy	8. Przestarzałe linie energetyczne - wzrost popytu na energię elektryczną.
9. Prowadzenie bogatej działalności kulturalnej	9. Spadek liczby urodzin
10 Dobra baza lokalowa na ośrodek zdrowia	10 Odpływ ludności
11 Gabinet rehabilitacji o znaczeniu ponadlokalnym	11 Wzrost bezrobocia
12 Duże zaangażowanie jednostek społecznych: straży pożarnej, Koła Gospodyń Wiejskich	12 Brak zakładów pracy
13 Istniejąca oczyszczalnia ścieków	13 Spadek dochodów mieszkańców
14 Dobrze rozwinięta sieć komunikacyjna	14 Słabe gleby
15 Wolne obiekty do działalności gospodarczej	15 Brak usług dla rolnictwa
16 .Gmina jest dobrym zapleczem dla przemysłu rolno-spożywczego	16 Brak zbytu na surowce rolne
17.Drga krajowa 817 prowadząca do przejścia granicznego w Sławatyczach	17 Zdekapitalizowane maszyny rolnicze
	18 Brak budynku gimnazjum
	19 Zły stan techniczny budynków szkół i niedostateczna liczba pomocy naukowych
	20 Brak środków finansowych na rozwój sportu
	21 Słabo wyposażone jednostki straży pożarnej
	22 Brak prewencyjnej działalności w zakresie bezpieczeństwa
	23 Brak gospodarstw agroturystycznych
	24 Znaczne oddalenie od ośrodków miejskich
	25 Brak inwestorów zewnętrznych.

Szanse	Zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. Plany gazyfikacji gminy Komarówka Podlaska 2. Obecność na terenie gminy liceum ogólnokształcącego 3. Możliwość otrzymania dotacji na infrastrukturę z funduszy pomocowych 4. Odbudowywanie produkcji owoców i warzyw 5. Zainteresowanie budową chłodni i przetwórnicy owoców i warzyw 6. Ustawa o grupach producenckich 7. Poczucie potrzeby powstania na terenie gminy zakładów przetwórstwa spożywczego 8. Moda na gospodarstwa agroturystyczne 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Brak polityki państwa w zakresie małej i średniej przedsiębiorczości 2. Brak polityki państwa w zakresie rolnictwa 3. Brak środków na kształcenie dzieci i młodzieży 4. Brak informacji o procesie integracji z UE 5. Spadek opłacalności produkcji rolnej 6. Ograniczone możliwości powstawania nowych zakładów pracy 7. Brak informacji o funduszach pomocowych UE

13. IDENTYFIKACJA POTRZEB GMINY KOMARÓWKA PODLASKA

Zespół planowania strategicznego zidentyfikował następujące pilne potrzeby do realizacji na terenie gminy na przestrzeni najbliższych 15 lat:

1. Budowa za trzy lata wspólnego powiatowego wysypiska śmieci - środki z wojewódzkiego funduszu ochrony środowiska.
2. Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy w ciągu 15 lat w oparciu o oczyszczalnię w Komarówce Podl. oraz o oczyszczalnię indywidualne.
3. Budowa wodociągów w ośmiu wsiach.
4. Budowa i naprawa dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich.
5. Budowa mostu na rzece Żarnicy w Kolembrodach (droga powiatowa)
6. Budowa przepustów melioracyjnych na drogach gminnych, powiatowych i wojewódzkich.
7. Remonty mostów na drogach powiatowych
8. Potrzeba modernizacji linii energetycznych oraz oświetlenia ulicznego na terenie gminy
9. Potrzeba gazyfikacji gminy
10. Potrzeba rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej
11. Potrzeba podniesienia poziomu atrakcyjności gminy
12. Potrzeba podniesienia efektywności produkcji rolnej
13. Potrzeba transformacji użytkowania gruntów
14. Potrzeba stworzenia pięciu kopalni piasku dla całej gminy
15. Potrzeba budowy budynku gimnazjum i hali sportowej dla trzech szkół

16. Potrzeba budowy boiska przy liceum ogólnokształcącym
17. Potrzeba remontu szkół na terenie gminy Komarówka Pódl.
18. Potrzeba utworzenia zawodowej straży pożarnej oraz inwestycji w zakresie ochrony p.poż.
19. Potrzeba budowy przetwórnii owocowo – warzywnej
20. Potrzeba promocji gminy na zewnątrz
21. Potrzeba pozyskania mieszkań socjalnych w ramach istniejących zasobów
22. Potrzeba rozbudowy i modernizacji hydroforni w Komarówce Podlaskiej

14. CEL STRATEGICZNY, CELE OPERACYJNE, PROGRAMY WYKONAWCZE

Na posiedzeniu Zespołu Planowania Strategicznego wyartykułowano wieloletni cel strategiczny rozwoju gminy, jakim jest:

„Harmonijny rozwój gminy Komarówka Podlaska”

oraz cele operacyjne zapewniające jego realizację pod nazwą:

- odnowa wsi
- gospodarka wodno-ściekowa
- zagospodarowanie śmieci w gminie
- przedsiębiorczość wiejska
- towarzystwo wzajemnych gwarancji
- restrukturyzacja gospodarstw wiejskich
- grupy producenckie
- agroturystyka
- edukacja

W/w cele operacyjne zostały ujęte w programach, które szczegółowo

omawiają założone cele, sposób ich realizacji i źródła finansowania. Kolejność oraz harmonogram ich realizacji będą zależały od ustaleń przyjętych na sesji Rady Gminy Komarówka Podlaska. Dlatego też Zespół Planowania Strategicznego wnioskuje o jego rozwiązanie, a w to miejsce powołanie przez Radę Gminy stałej Komisji Monitorującej, która będzie przedkładała sprawozdania z realizacji przyjętych programów operacyjnych stanowiących załączniki do strategii rozwoju.

ODNOWA WSI

1. Opis programu i jego cele

„ Jak nas widzą, tak nas piszą ". To stare hasło jest mottem przewodnim tego programu. Z przykrością należy zauważyć, że stan polskiej wsi pod względem czystości i estetyki nie jest zadawalający. Zanedbane obejścia, brud, śmieci, stare połamane ogrodzenia, zardzewiałe maszyny, w oczach gości z zewnątrz nie budzi zaufania i zniechęca do współpracy. Zauważmy jednak, że bieda wcale nie musi być równoznaczna z brudnym i zaniedbanym gospodarstwem. Dbłość o dobry wizerunek, którego jednym z elementów jest czyste zadbane gospodarstwo może mieć poważny wpływ na sprzedaż produkcji rolnej, a w szczególności ekologicznej. W związku z powyższym postuluje się rozpoczęcie stałego konkursu na terenie gminy na temat czyste i estetyczne gospodarstwo. Proponuje się, aby konkurs miał jedną edycję z nagrodami gotówkowymi oraz dyplomami uznania. W tym celu cyklicznie co roku Rada Gminy przygotowuje regulamin konkursu. Należy, także poinformować i zainteresować konkursem społeczność lokalną, wyłonić komisję konkursową spośród radnych gminy, osób cieszących się wysokim autorytetem, przedstawicieli miejscowych organizacji społecznych. Komisja nadzorowałaby przebieg konkursu i wyłaniała zwycięzców.

2. Kierunki priorytetowe

Kierunkiem priorytetowym jest osiągnięcie zadawalającego stanu czystości i estetyki w gminie ze szczególnym uwzględnieniem dobrego stanu:

- ogrodzeń gospodarstwa
- ogródków przydomowych
- czystości podwórka i porządku w parku maszyn
- miejsca składowania nawozów i środków ochrony roślin
- szamba, ścieków bytowych

elewacji budynków i innych

3. Wdrożenie programu zaktywizuje społeczność gminną tylko w przypadku, gdy konkurs będzie stałym elementem życia gminy, a nie jednorazową akcją. Uzmysłowi on ludziom, że czystość i porządek jest nieodłącznym elementem dobrego wizerunku gminy, co ma bezpośredni wpływ na wzrost atrakcyjności nie tylko turystycznej, ale i gospodarczej. Pozwoli to na przedstawianie swojej produkcji jako czystej, zdrowej i ekologicznej. Łatwiej będzie wdrożyć systemy kontroli jakości żywności. Informacje zebrane w trakcie trwania konkursu pozwolą radzie gminy na określenie słabych punktów i naprawieniu ich. Efektem konkursu będzie możliwość promowania gminy jako regionu ekologicznego.

4. Możliwości i źródła finansowania:

- środki własne gminy

- sponsorzy

5. Zagrożenia dla programu

- stan świadomości społeczeństwa lokalnego
- niewystarczająca informacja na temat konkursu
- brak zainteresowania konkursem

6. Beneficjanci programu

W wyniku realizacji programu skorzystają wszyscy mieszkańcy gminy.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

1. Opis programu i jego cele

Ochronę przyrody i kształtowanie środowiska należy przyjąć jako jedno z priorytetowych zadań stojących przed samorządem gminy. Program wynika z aktualnego stanu prawnego dotyczącego ochrony środowiska oraz potrzeb mieszkańców. Jest on konieczny również ze względu na przepisy UE, które wymagają neutralizowania ścieków i odpadów gospodarstw rolnych oraz używania do produkcji rolnej wody o określonych parametrach czystości. Celem programu jest usunięcie zaszłości w gospodarce wodno-ściekowej poprzez modernizację istniejącej sieci oraz budowę nowych odcinków. Wprowadzenie programu poprawi warunki bytowe mieszkańców, jakość produktów gospodarstw rolnych oraz stworzy warunki do inwestowania, dzięki utworzeniu odpowiedniej infrastruktury wodno-ściekowej.

2. Kierunki priorytetowe:

- budowa ujęć wodnych i sieci wodociągów w miejscowościach ich nieposiadających
- modernizacja i rozbudowa istniejącej sieci wodociągowej
- modernizacja i rozbudowa istniejącej oczyszczalni ścieków
- budowa i rozbudowa istniejącej sieci kanalizacyjnej
- monitoring cieków wodnych w celu ich ochrony i możliwości zarybiania

3. Realizacja programu spowoduje:

- dostosowanie gospodarki wodno-ściekowej w gminie do obowiązujących i przyszłych przepisów prawnych
- rozwój gospodarczy gminy umożliwiając lokowanie nowych zakładów przetwórczych produkujących zgodnie z obowiązującymi przepisami sanitarnymi
- poprawę stanu środowiska, co zwiększy atrakcyjność gminy
- umożliwi powiększanie dochodów przez rolników produkujących w efekcie zdrową żywność

4. Możliwości i źródła finansowania:

- środki własne gminy
- środki własne ludności
- pożyczka z WFOŚ
- dotacje ARiMR
- środki z funduszu SAPARD

5. Zagrożenia dla programu

- stan świadomości społeczeństwa lokalnego
- brak wystarczających środków finansowych
- zmiany w polityce budżetowej gminy

6. Beneficjanci programu:

Na wdrożeniu programu skorzystają obecni mieszkańcy jak i przyszłe pokolenia, konsumenci, którzy otrzymają zdrową żywność jak i również środowisko naturalne.

ZAGOSPODAROWANIE ŚMIECI W GMINIE

1. Opis programu i jego cele

Problem śmieci nie musi być kłopotem dla władz gminy. W wielu krajach, wielu ludzi dorobiło się majątku na zbiorce i przerobie śmieci. Od zarania dziejów działalność człowieka towarzyszył problem produkcji przez niego śmieci. Narósł on ostatnio do dużych rozmiarów wraz ze wzrostem spożycia. Celem programu jest zlikwidowanie problemu śmieci na terenie gminy poprzez powołanie podmiotu gospodarczego, który zająłby się zbiorcą, przerobem i eksploatacją czynnych lub planowanych wysypisk śmieci. Gmina posiadając udziały w tym podmiocie gospodarczym mogłaby osiągnąć zyski. Ludzie tam zatrudnieni pełniliby jednocześnie funkcję „Strażnika Przyrody”, co podniosłoby również prestiż przedsięwzięcia, a także umożliwiłoby monitoring stanu środowiska w gminie. Kompleksowy charakter programu pozwoli na pewne zagospodarowanie odpadów znajdujących się na terenie gminy.

2. Kierunki priorytetowe

- bezpośredni odbiór odpadów z gospodarstw domowych, podmiotów gospodarczych i instytucji użyteczności publicznej
- budowa zbiorczego powiatowego wysypiska śmieci
- selekcja odpadów w miejscach do tego przeznaczonych w celu ich późniejszego zagospodarowania
- wykorzystanie czynności wstępnego przetwarzania odpadów poprzez cięcie złomu, prasowanie puszek, belowanie tkanin
- dostawy odzyskanych na terenie gminy surowców wtórnych do hut szkła, żelaza, papierni, itd.
- prowadzenie inwentaryzacji, a potem likwidacja dzikich wysypisk odpadów

3. Możliwości finansowania

- środki własne gminy
- opłaty pobierane za odbiór śmieci
- środki ze sprzedaży posegregowanych śmieci
- środki z WFOŚ
- środki z Rejonowego Urzędu Pracy

4. Zagrożenia dla programu

- opór przed opłatami
- zbyt niskie stawki opłat
- problem ze zbytem uzyskanych surowców

5. Beneficjenci programu

Na wdrożeniu programu skorzystają wszyscy mieszkańcy gminy i to podwójnie. Raz, gdy z ich podwórek sukcesywnie znikną śmieci, a drugi raz, gdy dzięki zyskom z przedsięwzięcia gmina nie będzie podnosiła podatków i opłat.

PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ WIEJSKA

1. Opis programu i jego cele.

Rozdrobnienie gospodarstw wiejskich, ukryte bezrobocie strukturalne zmusza samorządy gminne do myślenia i działań zapobiegających ubożeniu społeczności wiejskiej. Tradycyjny sposób prowadzenia gospodarstwa rolnego powoli przechodzi do historii. Dzisiaj szansę na przetrwanie i rozwój mają tylko duże gospodarstwa o wysokiej specjalizacji produkcji lub małe uzyskujące dochody z innej działalności. Należy w tym miejscu nadmienić, że w krajach UE około 50% gospodarstw osiąga przychody z innych źródeł. Oznacza to konieczność rozwoju na terenach wiejskich innych działów produkcji i usług związanych zarówno z rolnictwem jak i sferą pozarolniczą. Tym bardziej, że trudności w zbyciu produktów rolnych, niskie ceny skupu, brak bazy przechowalniczej i przetwórczej oraz niekorzystne relacje cenowe pomiędzy środkami do produkcji, a cenami skupu płodów rolnych przyczyniają się do spadku opłacalności produkcji rolnej. Istotą programu jest powołanie na terenie gminy organu zajmującego się promocją przedsiębiorczości oraz informowanie przyszłych przedsiębiorców o następujących problemach: forma prawna prowadzenia działalności, podatki dochodowe, VAT, ZUS, itp., wskazanie rodzajów potrzebnej działalności na terenie gminy, pomoc w uzyskiwaniu kredytów, wskazanie źródeł zakupu maszyn lub urządzeń oraz rynków zbytu. Tak kompleksowo poprowadzony program w krótkim czasie powinien zwiększyć liczbę podmiotów gospodarczych na terenie gminy, a tym samym przyczynić się do zmniejszenia bezrobocia.

2. Kierunki priorytetowe

- standaryzacja i konfekcjonowanie artykułów rolnych
- przetwórstwo artykułów rolnych
- usługi
- agroturystyka
- rękodzieło i rzemiosło artystyczne

Wdrożenie i realizacja programu pozwolą na stworzeniu modelu wspierania przedsiębiorczości wiejskiej z uwzględnieniem indywidualnych i lokalnych uwarunkowań. Program zainicjuje drzemiącą aktywność gospodarczą wśród mieszkańców gminy, a szczególnie wśród młodzieży. Przyczyni się również do wzrostu zasobności lokalnej społeczności, a tym samym do przyspieszenia rozwoju gospodarczego wsi. Stworzy stabilny fundament gospodarki gminy. Umożliwi godne życie na obszarach wiejskich, które w dzisiejszej zmieniającej się rzeczywistości stają się powoli atrakcyjnym miejscem nie tylko zamieszkiwania, ale również i pracy. Wdrożeniu tego programu może służyć stworzenie na terenie gminy spółki, której udziałowcami będą Urząd Gminy oraz producenci owoców i warzyw. Spółka będzie się zajmowała skupem, przechowalnictwem oraz przetwórstwem. Udziałowcy - producenci owoców i

warzyw będą jednocześnie dostawcami. Pozwoli to na wzrost dochodów społeczności gminnej, spadek bezrobocia oraz na wzrost dochodów gminy - dywidenda.

3. Możliwości i źródła finansowania.

Program nie wymaga dużych środków finansowych. Wystarczy jeden odpowiednio przeszkolony pracownik wyposażony w komputer z możliwością dostępu do Internetu i udzielający informacji w siedzibie Urzędu Gminy. Środki na ten cel można uzyskać z Rejonowego Urzędu Pracy, środków pomocowych SAPARD i PHARE.

4. Zagrożenie dla programu

- ogólna apatia społeczności wiejskiej
- brak źródeł poręczeń kredytów

5. Beneficjenci programu

Program należy adresować przede wszystkim do młodych, wykształconych i aktywnych, również tych nie ze swojej winy pozostają bez pracy.

FUNDUSZ WZAJEMNYCH GWARANCJI

1. Opis programu i jego cele

Rozwój drobnej przedsiębiorczości zależy dzisiaj nie tylko od postawy ludzi i ich chęci działania, ale również od środków finansowych pozwalających zrealizować pomysł. W Polsce państwo oficjalnie poparło rozwój drobnej i średniej przedsiębiorczości, ale nie podjęło żadnych starań instytucjonalnych, aby zwiększyć jej dostęp do kapitału. Na początku lat 90- tych banki nie przygotowane do szerokiej akcji kredytowej udzieliły wiele tzw. trudnych kredytów i po roku 1993 wyraźnie zaostrzyły kryteria ich przyznawania oraz zabezpieczeń. Pobieżne badania ogólnej sytuacji ekonomicznej sektora bankowego pokazuje, że banki preferują zakupy bonów skarbowych i akcji angażując w te tzw. bezpieczne instrumenty większą pulę środków. Ostatnio cieszy się dużym powodzeniem kredytowanie zakupu samochodów, gdyż jest to przedmiot łatwo zbywalny. Przedsiębiorcy z terenów wiejskich najczęściej jako zabezpieczenie kredytu oferują swoje domy i ziemię na które dzisiaj nie ma rozwiniętego rynku kupujących. Przedstawiany program wychodzi naprzeciw potrzebom potencjalnych przedsiębiorców działających na terenach wiejskich. Polegać ma na tworzeniu Funduszu wzajemnych poręczeń w formie spółki akcyjnej poprzez wniesienie aportem lub gotówką niezbędnych środków do jej utworzenia przez obecnych i przyszłych przedsiębiorców, ich związki i stowarzyszenia, grupy producenckie oraz Zarządy gmin. Środki te byłyby gromadzone na oprocentowanej długoterminowej lokacie (najlepiej w miejscowym banku udzielającym kredytów) i stanowiłyby zgodnie z przyjętym regulaminem Funduszu kapitał poręczający pobierane przez członków Funduszu kredyty bankowe. Zakłada się, że wysokość poręczeń wynosiłaby do 30% pobieranego w banku kredytu co umożliwiłoby akcję kredytową 3-krotnie większą od posiadanego kapitału Funduszu. Podpisana umowa z bankiem kredytującym w zakresie współpracy dawałaby bankowi szansę odzyskania „od ręki” 30% udzielonego kredytu i czas na sprzedaż pozostałych środków majątkowych stanowiących zabezpieczenie kredytu. Należy w tym miejscu uzmysłowić sobie wielką rolę Funduszu stworzonego przez miejscową społeczność. Członkowie Funduszu będą sobie sami poręczać kredyty, a przecież „sąsiedzi wiedzą kto na czym siedzi”. Znają się doskonale i wiedzą, czy ewentualny kredytobiorca jest osobą rzetelną, pracowitą, uczciwą i są w stanie ocenić proponowane przedsięwzięcie. Są również w stanie zrozumieć i uznać porażkę przedsiębiorcy powodującą stratę części kapitału poręczeniowego żyjąc z nim w jednym środowisku i widząc, że jego „wpadki” nie można było przewidzieć.

Celami długofalowymi będzie: poprawa warunków życia i pracy mieszkańców obszarów wiejskich, zwiększenie aktywności społecznej i

zawodowej na danym terenie, stworzenie szansy na samorealizację młodzieży.

2. Kierunki priorytetowe

- rozwój standaryzacji przechowalnictwa produktów rolnych
- rozbudowa potencjału przetwórstwa rolno-spożywczego
- rozszerzenie sfery usług okołorolniczych
- stymulowanie rozwoju infrastruktury społecznej

3. Realizacja programu pozwoli

- utworzyć grupę inicjatywną; opracować statut
- uzyskać wstępną opinię banku o projekcie
- rozpropagować ideę Funduszu wzajemnych gwarancji
- dokonanie naboru chętnych
- zarejestrowanie Funduszu
- podpisać umowę z bankiem kredytującym
- rozpocząć udzielanie gwarancji

4. Przewidywane korzyści społeczne i ekonomiczne

- wzrost dobrobytu mieszkańców
- wzrost liczby gospodarstw wyspecjalizowanych w wybranym kierunku produkcji
- zmniejszenie bezrobocia
- zwiększenie podatków lokalnych a tym samym szans zaspokojenia potrzeb społecznych
- zmniejszenie migracji ludności wiejskiej na tereny zurbanizowane

Wdrożenie i realizacja programu pozwolą na stworzenie warunków rozwoju, a nie tylko wspierania drobnej przedsiębiorczości wiejskiej. Pozwolą również na rozwój grup producenckich i specjalizację gospodarstw towarowych oraz uświadomienie społeczności wiejskiej, że lepiej może być nie tylko w mieście ale i na wsi. Program pozwoli również na rozwój świadomości i partnerstwa obywatelskiego oraz na identyfikację z kierunkiem nieodwracalnych przemian społeczno-gospodarczych Polski. Sprzyja również dobrze pojętej idei samorządności.

5. Możliwości i źródła finansowe

- środki własne uczestników programu
- środki pomocowe UE
- dotacje fundacji

6. Zagrożenia dla programu

- brak chęci samoorganizowania się mieszkańców wsi
- sprzeciw banku współpracującego

7. Beneficjenci programu

Odbiorcą programu będą wszyscy obecni i przyszli przedsiębiorcy jak również rolnicy chcący dodatkowo podjąć działalność gospodarczą.

RESTRUKTURYZACJA GOSPODARSTW WIEJSKICH

1. Opis programu i jego cele

W dużej części opinii środowiska wiejskiego bliska perspektywa włączenia Polski do UE niesie za sobą zagrożenia dla aktualnie uprawianej polityki rolnej. Polityki, której praktycznie nie ma. Rolnictwo zostało pozostawione same sobie i na jego barki przerzucono dużą część kosztów transformacji. Stowarzyszenie z Unią stwarza niepowtarzalną szansę na przebudowę polskiej wsi. Oczywiście nie zależy to tylko od dobrej woli polityków. Silne lobby chłopskie musi aktywnie uczestniczyć w procesach dostosowawczych polskiego rolnictwa. Program restrukturyzacji gospodarstw rolnych opierać się musi na:

- zdefiniowaniu kryterium gospodarstwa rolnego
- rejestru gospodarstw, zwierząt gospodarskich i spisu ludności rolniczej
- polityce fiskalnej, kredytowej, dochodowej państwa wobec rolnictwa
- stworzeniu instrumentów w celu wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich

Należy w tym celu powołać odpowiednią komórkę w Urzędzie Gminy lub stanowisko wyposażone w komputer z dostępem do Internetu, które będzie zbierało informacje dotyczące restrukturyzacji. Jej zadaniem będzie analiza danych i przedstawianie ich na posiedzeniach Zarządu Gminy celem wyłonienia gospodarstw rozwojowych, socjalnych, agroturystycznych, ekologicznych. Już dzisiaj w Internecie jest bardzo dużo informacji przydatnych do tego celu. Informacje te po przetworzeniu należy rozpropagować na terenie gminy. Informacjami takimi są: formy preferencyjnego wspierania poszczególnych kierunków produkcji rolnej, uprawnienia gospodarstw rozwojowych, status gospodarstwa socjalnego, pomoc państwa dla doradztwa rolniczego, uprawnienia grup producenckich.

2. Kierunki priorytetowe

- produkcja roślinna
- produkcja zwierzęca
- grupy producenckie
- struktury okołorolnicze

3. Efektem wyżej wymienionych działań będzie przygotowanie mieszkańców gminy do nadchodzących przemian oraz aktywne ich wyprzedzanie. Działanie takie odpowiednio skoordynowane z polityką państwa złagodzi skutki szoku dostosowawczego i pozwoli na harmonijny rozwój gminy. Wdrażanie programu uzmysłowi również społeczeństwu, że należy aktywnie uczestniczyć w życiu gminy, która jest dobrem wspólnym. Postawa taka jest konieczna, gdyż społeczności lokalne w

krajach UE właśnie w taki sposób osiągnęły swój aktualny dobrobyt. Różnią się one między sobą politycznie, lecz wspólnie dbają o rozwój swojej małej społeczności lokalnej

4. Możliwości i źródła finansowania

Program ten może być sfinansowany ze środków własnych gminy, środków Rejonowego Urzędu Pracy w ramach walki z bezrobociem jak również ze środków przedakcesyjnych PHARE

5. Zagrożenia dla programu

- niski poziom wykształcenia społeczeństwa wiejskiego
- stereotypy o UE

6. Beneficjenci programu

Z wdrożenia programu skorzystają wszyscy mieszkańcy gminy, gdyż wiedza o tym, co będzie, co nas czeka jest potężnym kapitałem, który należy wykorzystać dla dobra rozwoju gminy

GRUPY PRODUCENCKIE

1. Opis programu i jego cele

Grupa producencka jest dobrowolnym zrzeszeniem rolników produkujących ten sam asortyment produktów rolnych w celu zwiększenia i poprawy jakości produkcji, wspólnej promocji i sprzedaży oraz zdobywania i przetwarzania informacji rynkowych. W dzisiejszej rzeczywistości, aby sprostać wymaganiom rynku nie tracąc stanu posiadania takie zrzeszenie się jest koniecznością chwili. Tylko duży i silny jest w stanie nie tylko przetrwać, ale i kształtować rynek w kierunkach przez siebie pożądanym. Uchwalona ustawa o grupach producenckich stwarza ramy prawne do ich działania. Korzyściami wynikającymi z działania w formie grupy producenckiej są:

- uzyskiwanie wyższych cen ze sprzedaży produktów
- możliwości uzyskania większych opustów za nabywane środki produkcji
- racjonalne wykorzystanie środków produkcji, a tym samym obniżenie kosztów
- otwarcie drogi do zewnętrznych źródeł finansowania (kredyty, gwarancje, zaliczki)
- możliwość wspólnego przetwarzania płodów rolnych

Celem programu jest szerokie informowanie społeczności gminnej o korzyściach płynących z samoorganizowania się grupy producenckiej. Należy go wdrożyć poprzez systematyczne organizowanie zebrań w sołectwach, na których przedstawiana będzie problematyka grup producenckich. Należy uświadomić rolnikom, że 80% producentów we Francji, 60% w Niemczech, 100% w Holandii i Dani jest zrzeszonych w grupy, dzięki czemu osiągają oni wymierne korzyści.

2. Kierunki priorytetowe

- grupa producentów zbóż
- grupa producentów warzyw
- grupa producentów owoców
- grupa producentów żywca wieprzowego
- grupa producentów żywca wołowego
- grupa producentów mleka

3. Realizacja programu w szybkim tempie uzmysłowi rolnikom ich siłę i poprzez eliminację wielu szczebli pośredniczących pozwoli uzyskać większy dochód z tej samej produkcji. Uzmysłowi im również, że minęły bezpowrotnie te czasy, gdy jedynym zmartwieniem rolnika było wyprodukowanie określonego produktu rolnego. Dzisiaj problemem jest jego sprzedaż za godziwą cenę, pozwalającą nie tylko pokryć koszty produkcji, ale również przynoszącą zyski. Pozwoli również rolnikom na aktywny udział w grze rynkowej oraz na wybór takiej produkcji, która przynosi największe

efekty ekonomiczne. Rynek wymusi również systematyczne podnoszenie jakości produktu rolnego, jego standaryzację oraz estetykę opakowania.

4. Możliwości i źródła finansowania

Program można realizować praktycznie bez kosztów wykorzystując do tego celu aktywność członków Rady Gminy, którzy byli organizatorami zebrań informacyjnych. Jedynym kosztem byłby koszt powielenia materiałów informacyjnych opracowanych na podstawie przyjętej ustawy o grupach, producenckich. Udział członków Rady Gminy w tych zebraniach podnosiłby rangę przedstawianych problemów związanych z organizacją grup producenckich.

5. Zagrożenia dla programu

- złe tradycje „kolektywnej współpracy ”
- różnice interesów członków grup
- brak tradycji dbania o interesy grupowe
- niedostateczna wiedza o mechanizmach rynkowych

6. Beneficjenci programu

W każdej populacji niezależnie od środowisk społecznych znajduje się średnio statystycznie 10-15% ludzi o dużej aktywności. To do nich, a szczególnie do młodych adresowany jest program. Tylko młodzi i aktywni są w stanie udźwignąć obciążenia wynikające z intensywnej pracy i kierowania zespołami ludzkimi. Ich aktywność będzie stanowiła zaczyn rozwoju grup producenckich.

AGROTURYSTYKA

1. Opis programu

Gmina charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem gospodarstw oraz wysokim bezrobociem agrarnym. W związku z tym wiele gospodarstw będzie musiało znaleźć inne lub dodatkowe źródła dochodów. Jednym z takich źródeł jest agroturystyka, ponieważ staje się coraz powszechniejszą formą wypoczynku ze względu na silne lansowanie zdrowego trybu życia, ucieczkę do natury oraz wzrost świadomości o konieczności obcowania z przyrodą. Gmina dysponuje nieskażonym środowiskiem oraz ciekawą przeszłością historyczną, czego materialnym obrazem są liczne zabytki.

2. Celem programu jest:

- stworzenie instytucji na terenie gminy, która zajmowałaby się przygotowaniem gospodarstw do prowadzenia działalności agroturystycznej
- częściowa likwidacja bezrobocia
- zagospodarowanie wolnych pomieszczeń i obiektów
- promocja gminy

instytucja powołana do realizacji programu zajmie się wyborem i selekcją gospodarstw zgłaszających się do programu. Następnie opracuje szczegółowy plan marketingowy rozwoju agroturystyki w gminie zawierający w szczególności propozycje promocji turystycznej gminy. Wszyscy uczestnicy programu muszą zostać przeszkoleni w zakresie świadczenia usług agroturystycznych. W tym miejscu należy podkreślić, iż produkt pod nazwą agroturystyka to nie tylko miejsce do spania i jedzenie, ale także wiele innych elementów i możliwości związanych z gospodarstwem rolnym (np. jazda konna, wynajem rowerów, zwiedzanie okolic, itd.). Dobrymi przykładami są miejscowości górskie i nadmorskie, gdzie 3 miesiące sezonu turystycznego przynoszą około 75% rocznego dochodu.

3. Kierunki priorytetowe

Przy prowadzeniu działalności agroturystycznej należy szczególnie zadbać o to, aby turyści mogli skorzystać z:

- zadbanego i czystego lokalu
- potraw domowych i regionalnych
- możliwości zakupu produktów domowego wyrobu
- udziału w obrzędki i różnych pracach w gospodarstwie rolnym
- możliwości poznania sztuki ludowej w powołanym do tego celu Gminnym Centrum Kultury
- udziału w regionalnych imprezach kulturowych i imprezach typu jarmark, czy odpust parafialny.
- basenu otwartego z możliwością krycia w sezonie zimowym

4. Przewidywane korzyści programowe

- utrzymanie istniejących miejsc pracy(handel, mała gastronomia)
- utworzenie nowych miejsc pracy (szeroko pojmowane usługi)
- aktywizacja kobiet wiejskich
- rozwój sztuki ludowej i rękodzieła
- rozwój inicjatyw lokalnych w zakresie kultury i wypoczynku
- zdobywanie doświadczenia w zakresie przedsiębiorczości

5. Możliwości i źródła finansowania

Wiele instytucji realizuje zadania wynikające z polityki państwa w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich w oparciu o ośrodki budżetowe. Jednym z takich ośrodków jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, która udziela dopłat do oprocentowania kredytów przeznaczanych na:

- adaptację i remont budynków mieszkalnych i gospodarskich przeznaczonych do świadczenia usług turystycznych
- modernizacja instalacji centralnego ogrzewania, wody, kanalizacji
- urządzenie pól namiotowych, w tym sanitariatów

Rozwijając agroturystykę można skorzystać z kredytu udzielanego przez Urząd Pracy na tworzenie nowych miejsc pracy w działalności pozarolniczej dla zarejestrowanych bezrobotnych. Kolejnym źródłem pozyskiwania środków może być program przedsiębiorczości wśród kobiet wiejskich Fundacji na Rzecz Rozwoju Polskiego Rolnictwa. Program ten wspiera kobiety zamierzające założyć firmy rodzinne tworzące nowe miejsca pracy.

6. Zagrożenia dla programu

- brak zrozumienia dla agroturystyki
- bariery finansowe

7. Beneficjenci

Beneficjentami programu przede wszystkim powinny być kobiety wiejskie, grupa społeczna o największym bezrobociu.

EDUKACJA

1. Opis programu i jego cele

Problemy związane z reformą oświaty dotyczą także gminy Komarówka Podlaska. W związku ze zwiększającym się udziałem gmin w finansowaniu szkół znajdujących się na ich terenie obserwuje się coraz większe obciążenie budżetów tych gmin wydatkami oświatowymi, co w najbliższym czasie może skutkować pogorszeniem warunków nauczania objawiającym się złym stanem lokalowym, brakiem pomocy dydaktycznych, brakiem środków na organizację zajęć pozalekcyjnych, a w konsekwencji pogorszeniem poziomu nauczania. Celem programu jest podniesienie poziomu nauczania w gminie Komarówka Podlaska przy efektywnym wykorzystaniu posiadanych zasobów oraz pozyskaniu środków z zewnątrz.

2. Kierunki priorytetowe

- rozbudowa szkoły w Komarówce Podlaskiej dla celów Gimnazjum
- budowa hali sportowej dla liceum, gimnazjum i szkoły podstawowej w Komarówce Podlaskiej
- komputeryzacja szkoły Podstawowej w Komarówce Podlaskiej
- budowa boisk szkolnych dla szkół w Komarówce Podlaskiej
- przekształcenie szkół filialnych z ewentualną próbą zakładania „małych szkół” zgodnie z propozycjami MEN przez połączenie szkół filialnych ze szkołami podstawowymi w Komarówce Podlaskiej i Kolembrodach

3. Możliwości finansowania

- środki własne gminy
- środki z Fundacji Proedukacyjnych
- środki z MEN
- środki z UKF i T

4. Zagrożenia dla programu

- bariery finansowe
- opór przed likwidacją szkół filialnych

5. Beneficjenci programu

Na wdrożeniu programu skorzystają młode pokolenia gminy, gdyż jego efektem będzie poprawa warunków nauczania oraz podniesienie jego poziomu. Dzięki poprawie efektywności wykorzystania środków przeznaczonych w budżecie gminy na oświatę skorzystają również pozostali mieszkańcy gminy, gdyż więcej funduszy można będzie przeznaczyć na inne cele służące społeczności gminnej, np. na infrastrukturę techniczną, sport lub kulturę.

